

RECURSOS DIDÀCTICS

VALENCIÀ: LENGUA I LITERATURA

3r curs d'ESO

Josep Martines (Coordinador)
Jaume Fornés
Glòria Gómez
Caterina Martínez
Rosabel Roig
Marisa Tomàs

Disseny coberta: Nina Lloréns

Il·lustracions i maquetació: Nina Lloréns

© Tabarca Llibres, S.L.

© Josep Martines (coordinador)

Jaume Fornés

Glòria Gómez

Caterina Martínez

Rosabel Roig

Marisa Tomàs

Edita:

Tabarca Llibres, S.L.

Av. Ausiàs March, 184

Tel.: 963 186 007

www.tabarcallibres.com

46026 • VALÈNCIA

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra sols es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, s'ha d'adreçar a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

PRESENTACIÓ I METODOLOGIA

1. Introducció	5
2. Plantejament didàctic	5
3. Estructura del llibre VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 3r ESO	8
4. Objectius específics i competències VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 3r ESO ..	21
5. Continguts de VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 3r ESO	28
6. Criteris d'Avaluació de VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 3r ESO	32
7. Estàndars d'aprenentatge avaluable VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 3r ESO .	36
PROPOSTES DIDÀCTIQUES I SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS	41
UNITAT 1 MOU I CANVIA EL MÓN	43
UNITAT 2 «SUPERHEROIS», UN SOMNI ACABAT?	61
UNITAT 3 PROSPECTIVA I PERSPECTIVA: D'ACÍ 60 ANYS EN FARÀ 600 .	77
UNITAT 4 UN, DOS, TRES..., MOU-TE AL COMPÀS!	89
UNITAT 5 LES MIL I UNA HISTÒRIES	109
UNITAT 6 LA VIDA EN LA PANTALLA	125
UNITAT 7 PAÍS JOLIU	139
MODELS D'EXAMEN PER A CADA UNITAT	157
SOLUCIONS DELS MODELS D'EXAMEN PER A CADA UNITAT	215

1. INTRODUCCIÓ

Us presentem *Valencià 3r ESO: llengua i literatura*.

Valencià 3r ESO: llengua i literatura és un material didàctic adreçat a l'ensenyament de la llengua i la literatura a alumnes de 3r d'ESO; obri una línia de materials didàctics que abasta el Primer i el Segon Cicle de Secundària.

En aquest llibre de recursos trobareu recomanacions per a traure'n el màxim profit i per a adaptar-lo a situacions de classe diverses. *Valencià 3r d'ESO* pretén d'ajustar-se a les necessitats del professorat i de l'alumnat. Docents i aprenents trobaran en *Valencià 3r d'ESO: llengua i literatura* una bona motivació i se sentiran identificats amb temes que són del seu interès i de plena actualitat.

2. PLANTEJAMENT DIDÀCTIC

Valencià 3r ESO: llengua i literatura parteix de la convicció que **aprendre llengua és, sobretot, aprendre a fer-la servir**. En el nostre cas, aquest principi pren un valor específic.

Sovint oblidem que ensenyar valencià a casa nostra és una cosa ben diferent d'ensenyar llatí, espanyol o anglés. No ens podem permetre el luxe de convertir les nostres classes en una mena de sessions de dissecció gramatical, ni encara textual, on la llengua siga un cos que cal analitzar i esquarterar. No podem esmerçar aqueixos escassos cinquanta minuts a fer exercicis que poc tenen a veure amb l'ús efectiu, amb l'intercanvi d'informació: amb **la comunicació**. L'anàlisi de les oracions o dels textos ens servirà de ben poc si no és un instrument per a arribar a ser bons comunicadors: a **comprendre**, a **parlar**, a **llegir** i a **escriure** més bé i amb més eficàcia. Aïllar les parts de la frase, distingir la mena de text que ens han posat al davant o trobar els connectors d'un fragment són mers exercicis d'ensinistrament (d'afegitó, ben avorrits [!]) si no ens aprofiten per a augmentar la nostra **competència comunicativa**. Potser no és cap bajanada recordar que una metodologia per a l'ensenyament de la llengua serà bona si serveix precisament per a això: per a ensenyar aqueixa llengua, per a ensenyar a utilitzar-la. No podem supeditar aqueix objectiu al seguiment d'una metodologia més o menys nova; tampoc ens sembla encertat oblidar l'interès que puguen tenir les nostres propostes de treball en favor de l'aplicació d'un enfocament més o menys suggestiu.

D'una altra banda, hi ha qui ha convertit la classe en una reproducció de situacions de parla on els missatges que els alumnes reben o aprenen a donar no tenen gaire a veure amb la seua realitat més immediata d'adolescents. La llengua és un mitjà per a aconseguir **coses que ens interessen**: ens serveix per a aproximar-nos al món, per a fer-nos-hi un lloc, per a definir-nos com a persones i per a relacionar-nos amb els altres. Segons això, un adult quan s'esforça a aprendre un idioma sol fer-ho perquè pensa que, potser, l'ha de necessitar en la faena o perquè vol viatjar o, per ventura, simplement perquè és moda. Redactar una

carta comercial, demanar una habitació o dur avant una conversa de negocis amb l'idioma en qüestió són necessitats que haurà de satisfer. En aquest cas, aqueixes necessitats concretes es converteixen en la font de motivació a què convindrà recórrer a classe.

Semblantment, nosaltres ens hem de demanar: què interessa els nostres alumnes?, quines aficions tenen?, quins temes els agraden? És ací on tenim els **mitjans de motivació** més efectius per a les nostres classes: parlar sobre allò que els interessa i escriure sobre temes que els criden l'atenció; en definitiva, es tracta de convertir la llengua en instrument per a rebre i per a donar informació entre usuaris amb una edat i amb uns interessos específics.

Encara hi ha un altre condicionant ben important de la nostra tasca: el **medi sociolingüístic**. És ben sabut que ací podem fer vida normal parlant només castellà. El carrer no crea encara la necessitat comunicativa que hauria de moure a l'aprenentatge de la nostra llengua. Mentre que això no canviarà, ens veurem en la necessitat de recrear, per a l'aula i en valencià, els materials, les situacions i els temes que puguen engrescar els aprenents. Haurem de recercar els mitjans per a presentar contextos reals o, si més no, versemblants i, per damunt de tot, motivadors. Hem d'aconseguir que escoltar, parlar, llegir i escriure no siguen un simple exercici escolar, sinó mitjans per a **bescanviar informació de debò**.

Cal afegir a tot açò el fet que el valencià rep majoritàriament encara el tractament de segona llengua: en la major part dels centres hi ha hores de valencià i la majoria (si no totes!) les altres assignatures es fan en castellà. Siga quina siga la llengua de casa, el nostre alumnat té, doncs, poques oportunitats de desplegar les seues habilitats comunicatives en valencià dins el sistema educatiu actual. Part dels nostres alumnes, com bona cosa de ciutadans d'aquest país, estan condicionats per **normes d'ús lingüístic** de tipus restrictiu: parlen valencià només amb els coneguts; canvien de llengua en trobar-se present un castellanoparlant; tant valencianoparlants com castellanoparlants poden adoptar actituds intolerants amb l'ús de la llengua en determinats contextos, poden mostrar rebuig davant dialectes o davant nivells de parla concrets... L'ensenyament és un àmbit (no l'únic ni el més decisiu) amb un paper important en la modificació d'aqueixos hàbits lingüístics. Com és ben sabut l'instrument més eficaç de què disposa el sistema educatiu és la **generalització de l'ús vehicular de la llengua**. Nosaltres, dins la classe de valencià, també tenim possibilitats d'actuació i, és clar, responsabilitat dins aquesta nostra parcel·la.

En primer lloc, el mateix plantejament, que acabem d'exposar des d'una perspectiva de millora de la competència comunicativa, té una conseqüència sociolingüística clara. Quan convertim la llengua en **mitjà de comunicació dins l'aula** incidim directament sobre **les actituds** i sobre els **hàbits lingüístics** dels usuaris: permetem que, si més no en aqueix context, els alumnes valencianoparlants s'expressen en la seua llengua davant el grup, que s'adrecen en valencià als alumnes no-valencianoparlants o que aquests perden pors i inhibicions. Els aprenents llegiran i rebran en valencià informacions que habitualment els arriben en espanyol; així introduïm la llengua en àmbits en els quals no es corrent i fem possible que determinats temes siguen també en valencià.

És molt important en aquest cas que les propostes de treball permeten una **interacció oberta i dinàmica** dins la classe. D'acord amb les nostres possibilitats, les quatre habilitats bàsiques (**escoltar, parlar, llegir i escriure**) s'hi han de succeir de manera fluïda i interdependent. Hem de plantejar activitats de treball individualitzat, activitats per a petit grup i activitats per a gran grup. Hem de fer servir **materials reals** (o versemblants) escrits i orals en registres i en varietats dialectals diversos.

En segon lloc, convé que introduïm de manera progressiva la **reflexió** sobre l'ús mateix de la llengua. És fonamental presentar realitats que sovint passen desapercibudes al parlant mitjà com ara la variació lingüística i el prejudici o el canvi lingüístics. Això s'ha de dur a terme implicant l'alumne, fent que s'adone del seu propi comportament lingüístic, que s'escolte, que s'observe.

Encara hem de tenir en compte els factors que afecten d'una manera més àmplia el desplegament intel·lectual i social de l'aprenent. La llengua i la classe de llengua són un bon marc per a ensenyar a **analitzar la realitat** i per a **millorar els comportaments, les actituds i les opinions dels nostres alumnes**, en definitiva, aprenents i usuaris de la llengua i ciutadans. No és gens difícil de trobar el vincle entre el plantejament didàctic i sociolingüístic que hem descrit i la consecució d'aquesta mena d'objectius. El treball amb els textos és una bona aïna per a **despertar l'esperit crític** dels alumnes davant la societat, per a afavorir les **actituds de respecte i d'acceptació del diferent** o per a **analitzar els prejudicis**.

En el nostre projecte didàctic de *Valencià 3r d'ESO: llengua i literatura*, el treball, explícit i implícit, de la **sociolingüista** ocupa un espai molt important; i i ho fa centrant-se precisament en una de les qüestions que, a parer nostre, fonamenten i donen sentit a necessitar treballar les **actituds sociolingüístiques** dins l'àmbit acadèmic: l'observació, l'acceptació i el respecte de la **diversitat cultural**, en el sentit més ample del terme. No és cap novetat que la llengua actua com a mitjà cohesionador i singularitzador de les persones com a individus i com a col·lectivitats. En l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES convidem l'aprenent a prendre consciència de la diversitat cultural que l'envolta, de les manifestacions d'aqueixa diversitat i de la necessitat de respectar-la i de preservar-la, inclosa la diversitat lingüística.

Com a novetat cal afegir l'aportació d'un apartat nou: TALLER DIGITAL. Ho hem fet conscients, per una part, de la importància que la tecnologia té en una societat com l'actual i, per una altra, l'aspecte motivador que pot tenir aquest tipus d'activitats per a l'alumnat. Les activitats plantejades es caracteritzen per ser fàcils de portar a terme i no impliquen gens d'esforç ni cap dificultat tècnica a l'hora de treballar-les, ni per part de l'alumnat ni per part del professorat. Són activitats que fomenten la interactivitat, la creativitat, la resolució de problemes, la col·laboració i la recerca per mitjà de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC). Aquesta secció ens permetrà fer que la llengua que ensenyem esdevinga una eina de connexió amb el mapa mundi de la xarxa. Els temes que proposem en cada unitat ens permeten realitzar tasques que desenvolupen la competència digital per mitjà de l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i de la comunicació, com ara, difondre dins un paper de regal els mots de la nostra llengua, crear una fotonovel·la, anar a la cacera d'un tresor... i dotar la nostra llengua d'un ús no sols virtual sinó real i nou.

A més a més, arreu de cada unitat i sota el rètol "Recerca i expressió" proposem **activitats d'ampliació i de reforç** que pretenen implicar l'alumnat en tasques individuals i interactives basades en l'**aplicació** i en la **síntesi** dels aspectes treballats en cada ocasió. Són activitats properes al concepte de **projecte** en què s'integren habilitats lingüístiques i cognitives diverses. Solen demanar la realització de petites recerques fora de l'aula i la plasmació dels resultats en informes, exposicions orals davant la classe, elaboració de material gràfic i digital, etc. Us recomanem que les dugueu a terme, en funció de les vostres necessitats i dels vostres condicionaments i sense oblidar que tenen en compte una metodologia funcional, competencial i cooperativa.

Per tot açò considerem que l'opció més ajustada des d'una perspectiva lingüística, pedagògica i sociolingüística és la inspirada per l'**enfocament comunicatiu**, enriquit amb les aportacions de fonts diverses (l'aprenentatge competencial, cooperatiu i contextualitzat, l'estructuralisme, la gramàtica del text, etc.).

3. ESTRUCTURA DEL LLIBRE

VALENCIÀ 3r ESO: Llengua i Literatura

Valencià 3r ESO conté set unitats; totes s'organitzen en set blocs:

3.1. CONTACTE

I CONTACTE

UNITAT 1

Mou i canvia el món

Sàvies, lluitadores, audaços o cruels... marcaren la història de la Humanitat!

1. Però què en sabem? Per parelles, relacioneu els noms amb la imatge i intercanvieu els vostres coneixements sobre aquests personatges. Tracteu de respondre les preguntes següents i expliqueu les respostes a la resta de la classe.

- ✓ Qui eren?
- ✓ Què van fer?
- ✓ En quina època van viure?
- ✓ Com ho van fer?

Michael Jordan • Elvis Presley •
Ermeline Planchard • Marie Curie •
Mahatma Gandhi • Alexandre el Gran

2. Escolteu l'audio, i relacioneu-lo amb el personatge segons l'orde en què el sentireu. Compte, hi ha dos audios que sobren. Sabríeu dir a quins altres personatges fan referència?

Àudio 1 ____ Àudio 2 ____ Àudio 3 ____
Àudio 4 ____ Àudio 5 ____ Àudio 6 ____

3. Per parelles, discuteix les qüestions següents. Sou capaces de respondre-les totes?

- Quin personatge era conegut com a Air Jordan?
- A qui és referència per «la més gran lluitadora pels drets de les dones»?
- Qui és conegut com a Mahatma? Per què?
- Qui va morir a causa dels experiments amb la radioactivitat?
- Qui fou rei de Macedònia?
- A qui ens referim quan diem que és el Rei?
- Qui és el Conqueridor per excel·lència? Per què?

4. Ara tu. Tens cap heroi o heroïna? El o ella pertany al camp de la...?

política • art • cultura • esport • ciència • música

Explica-ho a la classe.

Les activitats que proposem en aquest bloc pretenen fonamentalment copsar l'atenció dels nostres alumnes ja des d'un bon començament. Alhora s'hi fa una primera aproximació al treball dels objectius programats. Ens sembla essencial, en començar qualsevol activitat, posar els mitjans perquè els alumnes s'hi senten implicats o, almenys, encuriosits. Per això hem ideat aquest primer bloc com una proposta per a **crear expectativa**. Aquest mateix plantejament fa que, al llarg del llibre, les primeres activitats de cada bloc resulten les més motivadores.

D'una altra banda, la pedagogia més avançada ha fet veure la necessitat de partir dels **coneixements previs** de l'aprenent. Integrem les novetats a partir de la informació prèvia que en podem tenir. És, doncs, molt important plantejar activitats que impliquen l'actualització del bagatge que els nostres alumnes, sens dubte, tenen dels temes que els proposem. És una bona estratègia per a afavorir l'assimilació de la informació nova i per a augmentar la implicació (intel·lectual i afectiva) de l'aprenent amb l'objecte d'estudi. Tot açò pretén incidir sobre l'**aprenentatge significatiu**.

3.2. COMUNICACIÓ

II COMUNICACIÓ

La biografia històrica

ALEXANDRE EL GRAN

1. Alexandre el Gran ha estat segurament el més gran conqueridor de la història. Però que en saps? Indica la resposta correcta.

- a. Va tenir com a mestre al filòsof Epicur / Sèneca / Aristòtil.
- b. Va llançar el seu exèrcit contra el poderós i extens Imperi Persa / Inca / nazi.
- c. Va morir jove després d'una gran batalla / llarga nit de festa / caiguda del cavall.

En saps alguna cosa més? Has vist alguna pel·lícula sobre aquest personatge?

2. Llig la biografia il·lustrada d'Alexandre el Gran i comprova les respostes de l'activitat 1. Relaciona les imatges amb el lloc on hauria d'anar.

3. Parlem-ne:

- a. On va néixer? Qui eren els seus pares?
- b. Quina formació tingué? Qui fou el seu tutor?
- c. Com diu sa mare que va ser concebut?
- d. A quina edat va succeir son pare?
- e. Quins territoris va conquerir?
- f. Quants soldats hi duia a l'exèrcit? Per què s'imposava sempre als enemics?
- g. Quina ciutat molt important en l'antiguitat va fundar?
- h. Quines hipòtesis hi ha sobre la seua mort?
- i. En quines parts està estructurada la biografia?
- j. On es localitzen les batalles i les conquestes?
- k. Per què és considerat un mite?

ALEXANDRE EL GRAN

Els primers anys

Alexandre III, rei de Macedònia (Pella, Macedònia, 356 aC - Babilònia, 323 aC) va succeir molt jove son pare, Filip II, assassinat l'any 336 aC. Son pare l'havia preparat per regnar: amb entrenament militar i intel·lectual, sota el mestre del gran filòsof Aristòtil. 1 Alexandre el Gran ja va ser un mite en vida i ha arribat amb força als nostres dies. Sa mare, Olimpiada, va començar a teixir el mite escampant la idea d'una concepció divina. El mateix Alexandre va fomentar el mite amb els seus retrats a les monedes que el representaven com a Hèracles o com a Zeus, de qui es considerava fill. 5

Les conquestes

Com a militar va destacar, ja als divuit anys, dirigint la cavalleria a la batalla de Queronea (338 aC). Als vint anys va succeir el seu pare Filip II. 2 Alexandre va dedicar els primers anys del regnat a imposar la seua autoritat sobre els pobles sotmesos a Macedònia, que havien aprofitat la mort de Filip per rebel·lar-se. I de seguida (l'any 334), va llançar el seu exèrcit contra el poderós i immens Imperi Persa. A partir d'aquest moment, el seu paper de conqueridor fou fulgurant: Grècia, l'Àsia Anterior, el Prímitiu Orient, Egipte, l'Orient Mitjà, l'Àsia Central i, fins més enllà del riu Indus, a l'Índia. Literalment va escombrar els perses sense conèixer ni una sola derrota. 3 Amb un exèrcit petit (uns 30.000 infants i 5.000 genets), Alexandre el Gran es va imposar sobre els enemics, gràcies a una organització i un entrenament excel·lents de les tropes i a un gran geni militar. La seua estratègia en les batalles encara és objecte d'estudi i d'admiració.

Els darrers anys

Va fundar innombrables ciutats —com l'Alexandria d'Egipte— i va expandir la cultura grega arreu i alhora va incorporar els costums orientals. Va afavorir el contacte entre Orient i Occident. I tot això sent molt jove i en poc de temps, ja que la mort li va arribar a Babilònia als 33 anys (323 aC). Alexandre es va fer malalt en una llarga nit de festa a Babilònia. 6 De la seua mort, n'han circular moltes hipòtesis: intoxicació, excés d'alcohol, gonorrèa, malària, tifus o enverinament. Un 30 de juny de 323 aC moria Alexandre el Gran, rei de Macedònia, que havia arribat a estendre el seu imperi des de la Mediterrània oriental fins a la mítica vall de l'Indus, derrotant grecs, egipcis i perses. I esdevingué un mite, un mite no sols en l'antiguitat clàssica, sinó també en l'època medieval: no sols en el món occidental, sinó també en el món musulmà, on la figura i la glòria d'Iskander (variant d'Alexandre) s'han mantingut amb força.

Ciutat d'Alexandria, gravat

Entrada d'Alexandre a Babilònia, Charles de Brun, 1864

4. Completa amb les paraules del requadre.

vida • experiències • autobiografia • hiu en dia • cinema • edat mitjana • cronistes • mitificació

La biografia històrica

Una **biografia** (del grec *bios* ('____') i *graphein* ('escriure')) és un gènere de la literatura (o d'altres mitjans, com ara el _____.) basat en la narració, escrita d'algun personatge. Una biografia escrita pel mateix personatge és una _____. Una biografia és més que una col·lecció de dades (naixement, educació, treball, etc.), també tracta de les emocions i sentiments de la persona respecte a les _____ de la seua vida. Les biografies més antigues que es coneixen són les produïdes pels escribes de l'antiguitat (Egipte, Mesopotàmia, Grècia) i els evangelis, que narren la vida de Jesús de Natzaret. En general, el rigor històric d'aquestes biografies és força baix. Però aconsegueixen crear interès mitjançant la _____ dels seus actes. Durant l'_____, els principals escriptors de biografies són els monjos, que escriuen sobre personatges religiosos i els _____ reials, que ho fan sobre els seus reis. És al segle XVII quan es comencen a escriure biografies modernes sobre personatges notables. _____ és un gènere molt popular, tant en literatura com en cinema.

Aquest segon bloc és el nucli de cada unitat. Presenta situacions adequades per a treballar les **habilitats comunicatives**. Plantegem en aquest bloc contextos que tracten de ser alhora versemblants i atractius, **significatius** per al nostre alumnat.

En seleccionar els textos que treballem en **Valencià: 3r ESO: llengua i literatura**, tant en aquest bloc com en la resta del llibre, hem tingut en compte els tres criteris següents:

1) Que es tractés de textos capaços de despertar l'interés dels aprenents. Per això hem recorregut a temes com ara:

- Unitat 1: Biografies històriques.
- Unitat 2: Superherois.
- Unitat 3: Prediccions de futur.
- Unitat 4: Música moderna.
- Unitat 5: La necessitat humana de contar històries.
- Unitat 6: Els joves i les TIC.
- Unitat 7: Les festes populars valencianes.

- 2) Presentar **tota classe de textos** segons una tipologia que permetés un bon rendiment didàctic i lingüístic. En tot el llibre trobareu textos conversacionals, descriptius, narratius, instructius, predictius, explicatius, argumentatius i retòrics. Per bé que cada tema se centra fonamentalment en un tipus de text en concret, hem procurat que en cada unitat n'hi haja de menes diferents. La coherència en el plantejament de les activitats i la mateixa actuació comunicativa real així ens ho han aconsellat. A més, **l'anàlisi textual s'ha posat sempre al servei del treball de les habilitats comunicatives**.

D'acord amb el plantejament sociolingüístic que hem exposat adés, hem tractat de proposar textos variats també pel que fa a l'adscripció dialectal i al nivell de llenguatge. Ja és hora de reflexionar sobre el tractament, al nostre parer poc encertat, que s'ha donat sovint a la diversitat dialectal. Les tirallongues de trets distintius dels diversos parlars han provocat més d'una vegada un efecte contrari al que buscàvem. Lluís Aracil ja suggeria quin podria ser el camí:

Opino que l'educació deu(ria) familiaritzar els catalans amb algun(s) dialecte(s) diferent(s) del local, per tal d'acostumar-los a reconèixer i entendre l'idioma sota diverses formes¹.

Ens estimem més, sobretot en aquests cursos, presentar textos on aqueixa diversitat es fa palesa de manera directa, natural i contextualitzada. Afavorir la incorporació de geosinònims simplement com a sinònims ens ajudarà a enriquir la competència lèxica de l'alumne. Això dins el procés d'adquisició de la modalitat estàndard i sense que en cap moment hi haja rebuig del propi parlar.

Així mateix hem procurat incidir sobre la diversitat pel que fa al nivell de llenguatge. Un bon usuari de la llengua és aquell que, entre altres coses, és capaç d'adaptar el seu discurs a cada circumstància comunicativa. Es tracta més d'una qüestió d'adequació que no de correcció en termes tradicionals.

- 3) Les activitats que proposem al voltant dels textos permeten la integració de les quatre habilitats, sense deixar de banda l'**expressió oral**.

En la majoria de les unitats l'expressió oral té reservat un espai propi i coordinat amb el desplegament de la comprensió i de l'expressió escrita: donar l'opinió pròpia sobre un tema; explicar les conclusions a què ha arribat el grup de treball; explicar verbalment la biografia d'un personatge famós donat; justificar els avantatges de fer un viatge determinat i no un altre; preparar una conferència; participar en una taula redona... En general cal assegurar-nos que quan proposem activitats d'expressió oral hi haja **intercanvi real de comunicació**.

¹Lluís V. Aracil, "Educació i sociolingüística", dins Papers de sociolingüística, La Magrana, Barcelona 1982³, pp. 189-199.

3.3. LITERATURA

III LITERATURA

El naixement d'un poble

Les persones tenim una data concreta de naixement: una hora, un dia, un mes i un any concret, i els pobles? Quan van néixer els valencians com a poble? El nostre punt de referència se celebra el dia 9 d'octubre de cada any. I és que... el 9 d'octubre de 1238 va ocórrer una cosa molt important...

A primeries del segle XIII, l'exèrcit de Jaume I, rei cristià de Catalunya i d'Aragó, va conquerir els regnes musulmans de València i de Mallorca. La campanya militar de València va ser autoritzada pel Papa com a croada contra els musulmans. Després de llargues i dures batalles, el dissabte 9 d'octubre de 1238 el rei, amb les seues tropes, **va entrar triomfal a la ciutat de València**. Aquest fet significa que les nostres terres s'incorporaven a la civilització occidental i cristiana, amb una llengua i una identitat política noves. El rei va disposar mesures perquè la ciutat i el regne es repoblessen amb gent de Catalunya i d'Aragó. Per tant, la **llengua** del Principat de Catalunya es va estendre a la major part de les terres valencianes. Jaume I va declarar el nostre territori com a Regne de València amb lleis pròpies (els Furs), però dins una mateixa corona i un mateix projecte polític, la **Corona d'Aragó**. Per celebrar aquests fets i recordar el nostre origen com a poble, cada 9 d'octubre celebrem la nostra festa nacional.

Les llegendes i històries que al llarg del temps s'han transmès sobre el rei ens el presenten com un **personatge mític**, un heroi comparable a altres personatges històrics com Alexandre el Gran, el Cid... o legendaris i èpics com Roldán; alt, ben plantat, un cavaller fort i valent, un guerrer per al seu poble i per a Déu, que cavalca al capdavant del seu exèrcit i que, gràcies a la seua habilitat estratègica, conquesta terres amb pocs episodis violents.

1. Compara la informació biogràfica sobre els reis Jaume I i Alexandre el Gran que ha aparegut en la unitat i digues quins aspectes tenen en comú les figures dels dos reis. Trobadis com fer-ho si escoltes l'àudio.

✓ Naixement per circumstàncies extraordinàries (origen diví i origen quasi MIRACULÓS)

✓ ...

2. Les llegendes han contribuït a engrandir i mitificar la figura del rei Jaume I. Busqueu llegendes sobre el rei, conteu-les a classe i voteu la que més us agrada.

Però... en quina època va viure el rei Jaume I?

3. Què en sabem? Indica si són V (vertables) o F (falses) les afirmacions següents. Després llig atentament la informació que tens a continuació i corregix els errors.

- a. L'edat mitjana es divideix en dos períodes: el primer transcorre des de la caiguda de l'Imperi Romà (l'any 476) fins al segle XI; el segon, des del segle XII fins a mitjan segle XV (l'any 1453). ☐
- b. Es considera el primer període com una època de decadència econòmica, social i cultural. ☐
- c. En el segon període es consoliden les llengües romàniques: el gal·loprovençal, l'asturià, el castellà, l'aragonès, el català, l'occità, el francès, el francoprovençal, l'italià, el sard, el romanès i el retoromànic. ☐
- d. Els musulmans envaeixen la península Ibèrica en el segle VIII (l'any 711). ☐
- e. La corona d'Aragó i els comtats catalans es van unir i van formar la Corona Catalanoaragonesa en el segle XII. ☐

Jaume I va viure durant el segle XIII, és a dir, en l'**edat mitjana**, el període que va des de la caiguda de l'Imperi Romà, en el **segle V** (l'any 476), fins a mitjan **segle XV** (l'any 1453). Quan l'Imperi Romà es va desintegrar a causa de les invasions dels pobles germànics, moltes vies romanes es van perdre, va minvar molt la terra dedicada al cultiu i van augmentar la pobresa, la violència i la inseguretat. Durant aquests primers segles la poca literatura que es produïa s'escribia sols en llatí.

Però a partir del **segle XII**, la situació va començar a canviar ja que, gràcies a les millores de l'agricultura i a l'augment de la població, es va iniciar a Europa un desenvolupament econòmic que va afavorir el renaixement de les ciutats. La cultura també s'hi va desenvolupar, tant l'art (primerament el romànic i posteriorment el gòtic), com la ciència i la literatura, que s'escribia en llatí, però també en les **llengües romàniques**, és a dir, les llengües sorgides de l'evolució del llatí.

El cas de la **península Ibèrica** és una mica diferent. Hem de tenir en compte que, des del segle VIII, la major part d'aquesta es va trobar ocupada pels musulmans. Així, doncs, els futurs regnes cristians medievals (Castella, Lleó, Navarra, Aragó...) es formaren en petits territoris del nord de la Península. Uns d'aquests territoris eren la Corona d'Aragó i els comtats catalans. Aquests es van unir el 1137 i junts, com a un únic regne, van iniciar l'annexió de noves terres, per la força i amb acords polítics. El terror rei de la Corona Catalanoaragonesa va ser Jaume I, el Conqueridor.

La literatura és probablement una de les manifestacions més clares de la capacitat de llenguatge per a crear mons, per a expressar sentiments, per a comunicar i desvetllar sensacions. Com s'aconsegueix això? Mostrar-ho és l'objectiu que pretenem amb el nostre projecte didàctic. En cada unitat de *Valencià 3r d'ESO: Llengua i Literatura* volem que l'alumne arribi a adonar-se dels fils que mouen els escriptors i dels fils que teixeixen un text literari.

La història de la literatura que treballem és una selecció representativa d'autors i de textos de la nostra literatura medieval i moderna, que s'ha fet tenint en compte el tipus de receptor: un adolescent del s. XXI que desconex la literatura i el context històric d'aquest. Tots els textos han estat adaptats a les característiques de la llengua actual a fi de facilitar-ne la comprensió i d'acostar la literatura antiga a un públic que s'inicia en aquesta disciplina. Els continguts apareixen sempre vinculats a la producció literària, ja que l'objectiu fonamental és conèixer aquesta i no sols les característiques teòriques que defineixen autors i obres.

És fonamental per a nosaltres que totes les manifestacions literàries estudiades apareguen situades en el temps i en l'espai. Aquesta contextualització permet als alumnes atansar-se de forma concreta i pràctica als textos i als autors. Les il·lustracions, els mapes, els esquemes són eines valuoses que ens faciliten l'aconseguit d'aquest objectiu.

Al llarg de les unitats apareixen estratègies variades d'acostament a la realitat immediata d'una adolescent actual; a parer nostre, són remarcables les propostes de petits treballs de recerca orientats a reconèixer en el present les petjades del passat i de la nostra identitat com a poble. Fugim d'explicacions teòriques eixutes i denses i ens centrem en les característiques literàries d'autors, èpoques o obres mitjançant activitats en què els alumnes dedueixen o **recerquen** la informació necessària. L'objectiu és que els alumnes senten que la literatura és una manifestació cultural universal que reflecteix les inquietuds i interessos de cada època i que, a pesar de les distàncies temporals, en l'actualitat preocupen pràcticament les mateixes coses que abans.

Concebem la literatura com una manifestació comunicativa més, que ens permet, com qualsevol altre tipus de text, treballar les habilitats bàsiques de comprendre, parlar, llegir i escriure i, desplegar-les també dins l'àmbit acadèmic: analitzar, sintetitzar, valorar, exposar, investigar, etc. Amb aquesta concepció unitària, hem confeccionat cada unitat amb una estreta imbricació temàtica entre els apartats de COMUNICACIÓ i LITERATURA. Aquesta imbricació respon a la voluntat esmentada d'actualitzar els continguts literaris i acostar-los a la realitat dels alumnes d'avui.

3.4. LES PERSONES I LES LLENGÜES

IV LES PERSONES I LES LLENGÜES

Un viatge per la història de la llengua

D'ON VE LA LLENGUA QUE PARLEM?
QUANT DE TEMPS FA QUE ES PARLA ACÍ?

Si disposàrem d'una d'aquelles màquines capaces de viatjar al llarg del temps i poguéssim recular segles i segles, potser podríem trobar-nos en les actuals comarques valencianes amb escenes com les que ens mostren les il·lustracions següents.

1. Cada imatge correspon a una etapa diferent de la història de les nostres terres. Fixa't en els rètols que hi ha en cada escena; probablement n'hi ha algun que no pots entendre. Són escrits en algunes de les llengües que s'han parlat ací al llarg del temps. Prova de relacionar cada rètol amb la "traducció" que li vagi bé de les incògnites en el Quadre 1.

Quadre 1
ÈPOCA VISIGÒTICA: Des del segle V fins al segle VIII dC aproximadament.
ÈPOCA ROMANA: Des de l'any 218 aC fins al segle V dC aproximadament.
ÈPOCA PREROMANA: Abans de l'any 218 aC.
ÈPOCA MUSULMANA: Des del segle VII fins al segle XII dC, aproximadament. Els musulmans són expulsats definitivament del Regne de València l'any 1609.
ÈPOCA CATALANO- RAGONESA: A partir del segle XIII.

ROMANA
ANNO
CHRISTUM
SACULUM V POST

VISIGOTICA
ANNO
CHRISTUM
SACULUM V POST

ÈPOCA CATALANO-
RAGONESA:
A PARTIR DEL S. XIII

GOTICA, AETAS:
AB SAECULO V AD SAECULUM
VIII POST CHRISTUM

من القرن الثاني إلى القرن الثالث عشر بعد الميلاد، تقريباً.
تُركون من البلاد في سنة ١٦٠٩.

II COMUNICACIÓ

JAUME I EL CONQUERIDOR

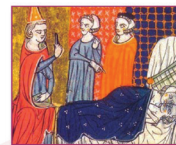
5. Què caps sobre el rei Jaume I? Anota les dues primeres idees o coneixements que et vinguen al cap sobre ell i contrasta-les amb la resta de la classe.

- ✓ Va conquerir Mallorca i València als àrabs
- ✓ Hi ha moltes llegendes al voltant de la seua figura
- ✓ ...
- ✓ ...

6. Relaciona les preguntes sobre la vida de Jaume I amb la resposta que vagi bé.

1. On va néixer i qui eren els seus pares?	a. A València, malalt i amb greus problemes.
2. Com diu la llegenda que va ser engendrat?	b. Als 13 anys.
3. A quina edat el van casar i va succeir a son pare?	c. Perquè és el rei conqueridor i fundador del Regne de València.
4. Quins territoris va conquerir?	d. A Montpeller, fill de Maria de Montpeller i de Pere el Catòlic.
5. Com i on va morir?	e. Sa mare es va fer passar per l'amant del seu pare.
6. Per què es considerat un mite?	f. Va conquerir les illes Balears, València i Múrcia.

7. Per parelles, comenteu entre vosaltres, tot el que sabeu sobre la biografia de Jaume I. Ajuideu-vos amb les imatges i les entrades que hi ha davall.

va néixer a Montpeller / el 1208 / llegenda / engendrat / estratagema / sa mare / davant el rebuig del monarca / d'amagat / arribat del rei Pere el Catòlic / en el lloc real.

viatge a cavall / Una nit / passar sota del pi de les tres branques / somni / seria rei de tres regnes / va inspirar / conquesta / Balears / València

1228 / va decidir-se / a conquesta de Mallorca / mes de setembre de 1229 / va salpar des del port de Salou l'estol / ocupació la ciutat de Mallorca / després d'un setge de tres mesos / posteriorment la resta de l'illa

Com ja hem avançat adés, aquest apartat pretén de posar les bases per al treball de la **sociolingüística** (actituds i conceptes) més sistemàtic i més aprofundit que es durà a terme en els tres cursos següents de l'ESO. Ací hem parat l'atenció sobre la necessitat de despertar la consciència i el respecte de la diversitat cultural. Alhora hem aprofitat per presentar algun dels elements més evidents i palpables que poden caracteritzar els valencians. Són trets que un adolescent pot observar i valorar: cuina, festes, tradicions, jocs populars, cultura popular, llengua, refranys, etc.

Aquest apartat té molt present la **nova diversitat** que amera les aules a l'hora d'ara: els aprenents arribats a casa nostra des de països sovint llunyans i poc coneguts. Veureu que sovint aprofitem, en les activitats que proposem, la informació que pot fornir de primera mà aqueix alumnat. Amb això incidim també sobre la **integració** a l'aula.

Treballem ací qüestions com ara les següents:

Unitat 1: Un viatge per la història de la llengua. On es parla la nostra llengua?

Unitat 2: Què és el llenguatge? Què és una llengua? Parlar moltes llengües

Unitat 3: Un sol món per a moltes llengües.

Unitat 4: La llengua, una realitat amb moltes cares: la variació funcional i els registres lingüístics.

Unitat 5: Els prejudicis lingüístics.

Unitat 6: Els prejudicis lingüístics.

Unitat 7: Les llengües en contacte

3.5. CONEGUEM LA LLENGUA

V CONEGUEM LA LLENGUA LÈXIC

Els topònims

Els topònims són noms de llocs (pobles, partides, camins, sendes, masos, fonts, barrancs, rius, muntanyes, cims, etc).

1. Busca en aquesta sopa de lletres els topònims dels territoris que van conquerir els nostres monarques de l'Edat Mitjana.

Eivissa • Sicília • Menorca • Sardenya • Atenes •
Neopàtria • Mallorca • Còrsega • Malta • Xipre

Els gentilicis

Un gentilici és un adjectiu que serveix per a indicar el lloc d'on procedeixen les persones. Els gentilicis es formen a partir del nom del lloc d'on són les persones. *Mutxamel* i *valencià* són gentilicis de *Mutxamel* i de *València* respectivament.

2. Relaciona les paraules de les dues columnes i escriu les parelles al teu quadern.

alacantí/-ina	BENDORM	1. alacantí/-ina - ALACANT
castellonenc/-a	PECO	2.
l'hoití/-ana	EMISSA	3.
eivissenc/-a	ELX	4.
alcoià/-ana	ALACANT	5.
pegolí/-ina	CASTELLÓ	6.
bendormet/-a	ALCOI	7.
aragones/-esa	ARAGÓ	8.

- a. Quins d'aquests gentilicis acaben en -í, -ina?
- b. Quins acaben en -enc/-ana?
- c. Quins en -à/-ana?
- d. Quin en -et/-era?
- e. Quin en -és/-esa?
- f. Saps com es diuen les terminacions que s'afegim als topònims o noms de lloc per a formar gentilicis?
- g. Coneixes altres terminacions per a formar gentilicis?

3. Escriu els gentilicis de la teua família segons el lloc d'on procedeix cada membre.
4. Escriu els gentilicis dels alumnes de la classe segons el lloc d'on siguin.

E	R	B	S	E	N	E	T	A
A	I	R	T	A	P	O	E	N
X	J	V	C	O	R	M	D	M
I	E	V	I	L	A	A	R	A
P	L	L	E	S	E	L	T	L
R	A	G	O	R	S	T	V	L
E	R	O	C	V	U	A	Y	O
L	S	I	C	I	L	I	A	R
C	O	R	S	E	G	A	N	C
M	E	N	O	R	C	A	Y	A
H	A	Y	N	E	D	R	A	S

MORFOLOGIA I SINTAXI

1

Les tres conjugacions regulars

Com deus recordar, classifiquem els verbs en tres conjugacions:

1. Els verbs de la **primera conjugació** fan l'infinitiu amb la terminació **-ar**, com **treballar**. Són quasi tots regulars, és a dir, no hi ha canvis que afecten el radical del verb. En canvi, si que s'hi pot produir alguna alteració ortogràfica del tipus (*pujar* però tu *puiges*; *capar* però nosaltres *caem*, etc.). Cal recordar que en els verbs acabats en **-lar** (*canviar*, *estudiar*, etc.) i en les persones 1a, 2a, 3a i 6a del present (d'indicatiu i de subjuntiu), la *i* és vocal tònica com en *estalviar*.
2. Els verbs de la **segona conjugació** fan l'infinitiu acabat en **-er**, en **-re** o en **-r**, com **témer**, **batre**, **dur**, etc. N'hi ha molts d'irregulars, com *estudiar* en unitats posteriors.
3. Els verbs de la **tercera conjugació** fan l'infinitiu en **-ir**. Aquí trobarem tres models fonamentals:
 - Els verbs que afegien un **increment incoatiu** al radical, com ara *servir*; aquest increment pren la forma de:
 - isc* (o *esc*) en la 1a del present d'indicatiu, i en les persones 1a, 2a, 3a i 6a del present de subjuntiu.
 - eix* (o *ix*) en les persones 2a, 3a i 6a del present d'indicatiu i de l'imperatiu.
 - Els verbs que segueixen una conjugació **pura**, com ara *sentir*, són verbs que no afegien cap increment i es conjuguen de manera semblant com els de la 1a i la 2a conjugació.
 - Els verbs que poden conjuguar-se segons el model **incoatiu** o el **pur**, com ara *afegir*, *legir*.

5. Ací tens el **present d'indicatiu**, el **present de subjuntiu** i l'**imperatiu** dels verbs regulars de les tres conjugacions. Completa les formes que hi falten; recorda les explicacions del quadre anterior.

1a CONJUGACIÓ model treballar		
PRESENT INDICATIU	PRESENT SUBJUNTIU	IMPERATIU
jo treball <u>e</u> o treball <u>o</u>	que jo treball <u>e</u>	tr <u>eballa</u>
tu treball <u>es</u>	que tu treball <u>es</u>	
ella treball <u>a</u>	que ella treball <u>a</u>	
nosaltres treball <u>em</u>	que nosaltres treball <u>em</u>	
vosaltres treball <u>eu</u>	que vosaltres treball <u>eu</u>	
elles treball <u>en</u>	que elles treball <u>en</u>	
2a CONJUGACIÓ model témer		
PRESENT INDICATIU	PRESENT SUBJUNTIU	IMPERATIU
jo t <u>em</u> o t <u>em</u> <u>o</u>	que jo t <u>em</u> <u>a</u>	t <u>em</u>
tu t <u>es</u>	que tu t <u>em</u> <u>es</u>	t <u>em</u> <u>a</u>
ella t <u>e</u>	que ella t <u>e</u>	
nosaltres t <u>em</u>	que nosaltres t <u>em</u>	
vosaltres t <u>eu</u>	que vosaltres t <u>eu</u>	
elles t <u>en</u>	que elles t <u>en</u>	
3a CONJUGACIÓ model batre		
PRESENT INDICATIU	PRESENT SUBJUNTIU	IMPERATIU
jo bat <u>o</u> o bat <u>o</u>	que jo bat <u>u</u>	bat
tu bat <u>es</u>	que tu bat <u>u</u>	bat <u>a</u>
ella bat <u>a</u>	que ella bat <u>a</u>	
nosaltres bat <u>em</u>	que nosaltres bat <u>em</u>	
vosaltres bat <u>eu</u>	que vosaltres bat <u>eu</u>	
elles bat <u>en</u>	que elles bat <u>en</u>	

És el bloc reservat al treball del component més estrictament lingüístic. És un espai dedicat a la **reflexió** sobre aspectes lexicosemàntics, morfosintàctics, fonètics i ortogràfics. Hem fet una **seqüenciació** dels continguts gramaticals que ens permet estudiar, analitzar i portar a la pràctica regles, normes i usos lingüístics des de la varietat d'estratègies didàctiques, des de la diversitat d'activitats i des d'amplitud de possibilitats que requereix cada cas concret.

La **metodologia** del treball gramatical ens demana que tractem els continguts segons un doble vessant: pretenem que l'alumnat faça servir un aspecte gramatical determinat i que ho aconseguisca perquè prèviament o alhora és capaç d'interioritzar-lo, d'assimilar-lo, d'entendre'l i, per tant, d'incorporar-lo a la seua memòria a llarg termini (MLT). Només així podrem comptar realment amb individus competents, és a dir, amb persones que siguin capaces d'activar els recursos (el corpus gramatical d'una llengua) adquirits d'una forma conscient, reflexiva i experimentada. Per això, en el treball de la gramàtica, tot i tenir un pes important els continguts conceptuals, hi hem fet una insistència especial en la **sistematització** en l'ús dels diferents elements lingüístics. És a dir, ens hi hem fixat especialment en els **continguts procedimentals**. Ara bé, estem convençuts que els procediments sols no fan que l'alumne siga un bon usuari de la llengua. Això ens ha portat a fer un plantejament de les activitats que combinés la informació teòrica sobre un concepte lèxic, d'un tipus d'oració o respecte a uns sons determinats i la seua correspondència gràfica amb uns enunciats clars i d'instrucció directa per a l'aplicació pràctica del contingut.

Sabem que el coneixement gramatical no farà alumnes competents si no tenen adquirides altres competències, però hem d'insistir en la necessitat de treballar el sistema de la llengua per fer que l'usuari no sols dispose dels instruments sinó que sàpia exactament quins s'hi han d'usar en cada cas o bé on i com pot localitzar-los.

Convé, finalment, que no perdem de vista els **contextos d'aprenentatge** que comparteixen alumnat i professorat. Amb les diferències de grau pròpies de cada cas concret, ens trobem amb una situació en què s'ensenyava i s'aprén una llengua minoritzada. Això vol dir que, malgrat les diferències entre el fet objectiu que el valencià siga llengua primera (llengua utilitzada en primer lloc, llengua de l'entorn familiar més immediat) o llengua segona (llengua apresada en segon lloc), l'aprenentatge estarà indefectiblement vinculat a la situació de minorització. Una situació de minorització que ha de vèncer obstacles aliens a l'objecte lingüístic (consideració social, prejudicis, etc.) però que afecten indefugiblement l'aprenentatge. I convé no oblidar tampoc que cada dia s'incorpora als nostres centres alumnat nouvingut, alumnat que ni tan sols té (o tindrà) el valencià com a llengua segona, sinó com a llengua tercera o quarta.

És necessari, per tant, que quan ensenyem gramàtica tinguem en compte aquestes situacions per conèixer-ne les limitacions però també, i sobretot, per aprofitar els avantatges d'aquesta diversitat i de les competències adquirides en altres llengües.

3.6. TALLER DIGITAL

A cada unitat plantejarem una sèrie d'activitats que conformen el TALLER DIGITAL. Aquestes activitats es basen en el contingut que es treballa a cada unitat. A partir d'aqueix contingut hem dissenyat les activitats tenint en compte el següent:

1. Al **llibre imprès** sols apareixen indicades les directrius principals de cada activitat i una breu descripció. Al web de Tabarca (<http://www.tabarcallibres.com/digital>) s'explica cada activitat amb detall per mitjà de tutorials, text, imatges i vídeos.
2. Hem elaborat les activitats a fi de fomentar la **interactivitat**, la **creativitat**, la **resolució de problemes**, la **col·laboració** i la **recerca**.
L'alumnat crea poesies visuals, pòsters digitals, núvols de paraules, cartells de cinema, còmics digitals, etc.
També hem dissenyat *miniquests* i caceres del tresor.
3. Les activitats es fan per mitjà de recursos d'Internet, de la **Web 2.0**, i, en general, de les tècniques més noves en la matèria.
La Web 2.0 és el model actual d'Internet, on podem trobar molts recursos fàcils d'utilitzar a fi de crear les nostres produccions (poesies visuals, pòsters digitals, núvols de paraules, cartells de cinema, còmics digitals, etc.). Així, no caldrà descarregar ni comprar cap programari comercial.
Cas que no siga possible la connexió a Internet, plantejarem activitats alternatives a les plantejades al llibre imprès.

4. Pel que respecta a l'ús de les TIC, hem plantejat **activitats senzilles de fer**; no cal coneixements previs ni d'Internet ni de TIC en general.

La prioritat a l'hora de plantejar activitats és que no presenten cap dificultat tecnològica, ni al docent ni a l'alumne. Hem creat, doncs, activitats que puguen fer-se de forma molt senzilla.

A més, **hem experimentat** totes les activitats i tots els plantejaments didàctics quant a TIC a fi comprovar que, efectivament, no plantegen cap dificultat. A més, **apareixen exemples** que poden servir de model per a fer-les.

5. Hem dissenyat activitats tenint en compte els **diversos suports** que es poden utilitzar: **ordinador, tauletes tàctils o mòbil**. En aquest sentit, s'indica, en cada cas, en quin suport es pot fer cada activitat i quin de tots és el recomanat.

6. **Tipus d'activitats.**

Les activitats que es plantegen al llibre són, en essència, de tres tipus:

- a) Aplicacions web
- b) *MiniQuest*
- c) Cacera del tresor

a) Les **aplicacions web** són programes informàtics que no cal que ens els descarreguem al nostre ordinador. Sols cal entrar en una adreça web i seguir les instruccions que ens demanen a fi de fer el que correspon en cada cas (un pòster, un àlbum, etc.). A més, en el cas de les aplicacions web que hem triat, no cal que l'alumnat s'enregistre en les pàgines web on entra. D'aquesta forma, l'alumnat no hi ha de posar cap dada personal (compte, contrasenyes, etc.). Ho hem fet perquè **es preserve al màxim l'anonimat de l'alumnat i la protecció de les seues dades**.

Un exemple és l'aplicació web de *Imagechef* per fer l'activitat de la Unitat 1 "Conjuguem imatges i verbs". Hi apareix un quadre de text on l'alumnat només ha d'escriure el text que vol posar (en aquest cas, hem escrit "Jo parle valencià"). Automàticament l'aplicació web genera una imatge d'una carretera en què apareix escrit el text introduït, tal com es veu a continuació.

Cal dir que no hi ha aplicacions web en valencià per a fer les activitats plantejades. Així, hem fet servir aplicacions web que poden anar en espanyol o, fins i tot, en anglès. Això, però, no planteja cap problema en haver de fer l'activitat. Hi ha tutorials a la web de Tabarca (en text i en vídeo) que expliquen què s'ha de fer a cada aplicació web i, com veiem a l'exemple, sols és qüestió d'escriure en formularis, seleccionar coses o pujar imatges.

Per a alguna activitat (com ara el portafoli de lectura de la Unitat 1), s'utilitzen plantilles que cal descarregar-se i que s'obren en programes habituals d'*OpenOffice* o *Office*.

- b) **WebQuest** significa literalment “Investigació en la Web” i és un tipus d'activitat. No és un model nou: Bernie Dodge en va parlar per primera vegada l'any 1995. Ho va definir com “una activitat orientada a la investigació on tota o quasi tota la informació que s'utilitza procedeix de recursos d'Internet”.

Una *WebQuest* està formada per les **parts** següents:

1. *Introducció*: aporta informació prèvia i presentació del que s'hi farà.
2. *Tasca*: l'activitat que duran a terme els alumnes.
3. *Procés*: les fases que s'han de seguir per realitzar la tasca. Es proporcionen els recursos i l'ajuda necessaris; es donen enllaços dels llocs d'interès, amb els quals es realitzarà el treball o activitat.
4. *Avaluació*: s'indica com s'avalua l'activitat realitzada.
5. *Conclusió*: fi i recordatori del que s'ha après.
6. *Orientació didàctica*: aquesta part no és per a l'alumne, sinó per al professor. S'hi expliquen els objectius, la temporalització, la metodologia, etc.

- c) La **cacera del tresor** és un altre tipus d'activitat. Aquest model proposa una sèrie de preguntes a l'alumnat i li dóna adreces electròniques de llocs web en què pot aconseguir les respostes de les preguntes. Per finalitzar la tasca, es planteja una darrera pregunta, que l'estudiant ha de resoldre a partir de la informació de les qüestions plantejades anteriorment.

Les **parts** d'una cacera del tresor són:

1. *Introducció*: consisteix en la presentació del tema, treball o activitat que es desplegarà.
2. *Preguntes*: es plantegen una sèrie de preguntes, que l'alumnat podrà respondre fent una recerca per Internet.
3. *La gran pregunta*: generalment és una pregunta final, que permet a l'alumnat que demostre els coneixements que ha anat adquirint en la recerca d'informació prèvia.
4. *Recursos d'Internet*: és un recull d'adreces que tenen a veure amb el tema a treballar i referides a les preguntes que s'han de contestar.

3.7. RESUM

3.8. COMPROVACIÓ

VII RESUM

COMUNICACIÓ

Una **biografia** (del grec *bios* 'vida' i *graphein* 'escriure') és un gènere de la literatura (o d'altres àmbits, com ara el cinema) basat en la narració, normalment, escrita de la vida d'algun personatge.

Una biografia escrita pel mateix personatge és una **autobiografia**.

Una biografia és més que una col·lecció de dades (naixement, educació, ocupació, etc.); també tracta de les emocions i dels sentiments de la persona sobre les experiències de la seua vida.

Les biografies més antigues que es coneixen són les produïdes pels escriptors de l'antiguitat (sobretot, Egipte, Mesopotàmia, Grècia i Roma) i els evangelis, que narren la vida de Jesús de Nazaret. Aconseguiren crear interès en els lectors mitjançant la mitificació dels actes del personatge. Durant l'edat mitjana, els principals creadors de biografies són els monjos, que escriuen sobre personatges religiosos i els cronistes reials, que ho fan sobre els seus reis. És al segle XVIII quan es comencen a escriure biografies modernes sobre personatges notables. Avui en dia, és un gènere molt popular, tant en literatura com en cinema.

LITERATURA

Amb la conquesta del Regne musulmà de València pel rei Jaume I en el 1238, el territori valencià entrà a formar part de la Corona catalanoaragonesa com a regne autònom, amb la llengua i la religió dels conqueridors, sobretot catalans i també aragonesos.

Els reis de la Corona van propiciar el naixement d'un gènere nou, les Cròniques, documents de valor històric i literari que s'escriuen per a deixar constància de les gestes, proeses i fets històrics més importants dels seus regnats. Destaquen quatre cròniques: **Libre dels fets o Crònica** de Jaume I, **Crònica** de Bernat Desclot, **Crònica** de Ramon Muntaner, **Crònica** del rei Pere el Cerimoniós. Les característiques més importants són: s'escriuen amb la intenció de fer propaganda dels èxits militars, de les conquestes de territoris nous i de justificar la política, el comportament i les decisions dels reis; transmeten i fomenten un fort sentiment patriòtic; van ser escrites amb un llenguatge viu i senzill amb la intenció de ser llegides en veu alta.

LES PERSONES I LES LLENGÜES

ON ES PARLA LA NOSTRA LLENGUA?

Ja saps que parlen la nostra llengua vora 10.000.000 de persones. Aquest és un nombre de parlants semblant al que tenen llengües com ara el danès, el suec o el noruec.

Els territoris on es parla la nostra llengua són:

1. La Catalunya del Nord (pertany a França).
2. Catalunya.
3. Andorra (és un estat independent).
4. Comarques d'Aragó o Franja d'Aragó.
5. La major part de les comarques valencianes.
6. Les Illes Balears.
7. La ciutat de l'Alguer (a l'illa de Sardenya, pertany a Itàlia).
8. La petita comarca del Canvi (dins Múrcia).

CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- a. Topònims
- b. Gentilis

Morfologia i sintaxi

- a. Les tres conjugacions regulars: present d'indicatiu, present de subjuntiu i imperatiu (treballar, témer i batre; sentir, servir i llegir).
- b. Canvis ortogràfics en els verbs de la primera conjugació (pujar/puge; començar/comence, etc.).
- c. Pronoms dels verbs de la primera conjugació acabats en **-iar**.
- d. Preposicions **a** / **en**

Fonètica i ortografia

- a. El sistema vocàlic i consonàntic.
- b. El sistema vocàlic.
- c. El subsistema vocàlic tònic.

TALLER DIGITAL

1. Biografia digital.
2. Aplicació web: conjuguem imatges i verbs.
3. WebQuest: «Un viatge en el temps».
4. Portafoli de lectura.

VIII COMPROVACIÓ 1

1. Què és una biografia?
2. Què has après sobre Jaume I?
3. Enumera algunes característiques del període històric en què va viure el rei Jaume I: nom, durada, etapes, evolució del període...
4. Explica què eren les Cròniques i esmenta el nom i l'autor de les quatre més importants.
5. Explica les característiques principals de les Cròniques.
6. Com es diu la nostra llengua? On es parla? Per què és una llengua neolatina o romànica?
7. Quantes llengües han influït al llarg del temps en la nostra?
8. Quins d'aquests topònims corresponen als territoris que van conquerir els nostres monarques de l'edat mitjana?
! Eivissa • Sicília • Menorca • Sardenya • Atenes • Neopàtria • Mallorca • Còrsega • Malta • Xipre !
9. Què és un gentilici? Digues els gentilicis dels llocs següents: Eivissa, Elx, Castelló i València.
10. Completa les frases següents amb les preposicions **a** o **en** segons corresponga. Cal que digues en quins casos és obligatori o recomanable l'ús d'una o de l'altra preposició.
 - a. Xavier passa l'estiu ___ aquest vilet.
 - b. Jo dorm ___ una habitació molt menuda.
 - c. ___ aquella classe no saben muntar-sho.
 - d. ___ quin carrer viu la Rosa?
 - e. Jordi viu ___ Alacant.
11. Omple els espais buits de les frases següents amb la forma corresponent del present d'indicatiu, del present de subjuntiu o de l'imperatiu dels verbs que hi ha entre parèntesis.
 - a. He caigut un bac i ara em (caureu) ___ tots els ossos.
 - b. Com que tinc por, m'han aconsellat que no em (llançar) ___ en paracaiguda.
 - c. Nosaltres (venim) ___ cada dia un quilò fent esport.
 - d. Cal que tu (repartir) ___ bé l'equipatge.
 - e. Ell vol que jo (venzer) ___ la por i que viatge amb avió.
 - f. Miquel (llegir) ___ en veu alta a partir de la pàgina 24!
 - g. Jo (viure) ___ molt sempre que tu ixes de viatge.
12. Subratlla les paraules que tinguen e oberta i encercla les que tinguen o oberta:
! mel • pell • terra • canió • resó • retoc • omplir • poma • jove • córrer • món !
13. Subratlla la vocal tònica dels verbs següents: ell estudia, ells canvien, elles feien.

El **Resum** arreplega de forma breu els aspectes més importants que han aparegut en cada unitat. Vol actuar com a mitjà per a sistematitzar els conceptes bàsics treballats; una petita ajuda per a l'alumnat a l'hora de fer els seus propis resums i apunts per a preparar els exàmens. Hi distingim els apartats: COMUNICACIÓ, LITERATURA, LES PERSONES I LES LLENGÜES, CONEGUEM LA LLENGUA i TALLER DIGITAL.

Al final de cada unitat trobareu una sèrie d'activitats d'**avaluació**. Convé que l'alumne les faci alhora que revisa el treball que s'ha dut a terme. Són fonamentalment activitats d'autoavaluació. Caldrà que vosaltres prepareu els vostres propis recursos d'avaluació que abasten les quatre habilitats; aqueixa és l'única garantia que l'instrument d'avaluació s'ajuste al que realment heu fet (heu pogut) fer a classe.

Per a la revisió i la **correcció dels textos escrits** dels alumnes podem guiar-nos per alguna de les alternatives següents:

- a) A partir del comentari que fa el professor o professora d'un dels textos produït pels alumnes, cadascú s'autocorregeix l'escrit.
- b) Cada alumne intercanvia l'escrit amb un altre company o companya, comparen els resultats i anoten les observacions que després hauran de comunicar a la resta de la classe.
- c) Seleccionem una producció escrita per cada grup de treball. El grup corregeix l'escrit i la persona que fa de portaveu n'exposarà les observacions. L'autor o l'autora de l'escrit haurà d'explicar aquestes observacions.
- d) El professor o professora pot arreplegar els escrits, corregir-los tots i retornar-los als alumnes perquè els refacen en funció de les observacions que els haurà fet. Aquesta possibilitat implica menys participació de l'alumnat i una càrrega excessiva per al docent; a més, no sempre té repercussió en la millora de les produccions escrites.

Per a l'anàlisi, la revisió i la correcció de les produccions orals dels alumnes convé que els professors elaboren una fitxa de valoració que podria seguir aquest esquema. Convé que els alumnes tinguin al davant aqueixa fitxa i que participen en l'avaluació pròpia i dels companys/-es:

FITXA DE VALORACIÓ DE L'EXPRESSIÓ ORAL

Correcció lingüística:

- a) Pronunciació: finals consonàntics, fricatives, laterals, vocalisme, enllaços...
- b) Lèxic: barbarismes, imprecisions ...
- c) Morfosintaxi: concordances, connectors, pronominalització...

Claredat en l'expressió: articulació, volum, ritme, repeticions, rectificacions...

Força expressiva: manteniment de l'atenció, entonació, expressivitat, gesticulació...

Contingut de l'expressió (coherència i cohesió textual): adequació al context, estructura textual, claredat d'idees, ordenació de les idees, selecció de les idees...

Observacions.

4. OBJECTIUS ESPECÍFICS I COMPETÈNCIES de VALENCIÀ 3r ESO: Llengua i Literatura

UNITAT 1: MOU I CANVIA EL MÓN

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Explicar de viva veu i amb fluïdesa els motius pels quals admiren algun heroi o personatge destacat de la història de la humanitat.
2. Reflexionar sobre el concepte d'heroi en l'actualitat.
3. Identificar oralment i per escrit els valors i trets que defineixen les persones admirables.
4. Analitzar les marques lingüístiques i estructurals dels textos biogràfics, concretament en les biografies de caràcter històric.
5. Valorar positivament la figura de Jaume I com a fundador i forjador de la identitat valenciana.
6. Elaborar per escrit la biografia del rei Jaume I.
7. Conèixer les característiques del context sociocultural i històric de l'edat mitjana.
8. Saber i valorar el nostre naixement com a poble, vinculat a la Corona d'Aragó.
9. Reconèixer la transcendència històrica i mítica del rei Jaume I el Conqueridor.
10. Reconèixer el valor històric de les quatre grans *Cròniques* medievals, els regnats que abasten, els principals fets que narren i les finalitats amb què foren escrites.
11. Saber i analitzar les característiques literàries de les *Cròniques* medievals.
12. Reconèixer i situar la nostra llengua al si de les llengües romàniques.
13. Explicar la realitat lingüística valenciana com a resultat d'uns fets històrics concrets.
14. Conèixer les llengües que han influït sobre la nostra.
15. Saber el nombre de parlants i els territoris on es parla la nostra llengua.
16. Identificar els topònims i els gentilicis com a formes de denominar llocs i persones en una llengua determinada.
17. Utilitzar els topònims i els gentilicis valencians.
18. Valorar positivament l'ús dels topònims i dels gentilicis en la llengua pròpia minoritzada en contextos de llengües en contacte.
19. Conèixer i aplicar els sufixos de formació dels gentilicis.
20. Fer servir correctament el present d'indicatiu, present de subjuntiu i imperatiu dels verbs regulars de les tres conjugacions.
21. Fer servir correctament el present d'indicatiu, present de subjuntiu i imperfet de subjuntiu dels verbs que presenten canvis ortogràfics.
22. Fer servir les preposicions *a*, *en* en indicacions de lloc.
23. Conèixer el sistema vocàlic i consonàntic.
24. Discriminar fonèticament els sons vocàlics tònics i fer la correspondència ortogràfica que se'n deriva.
25. Dissenyar una presentació multimèdia d'una biografia d'un personatge de molta anomenada.
26. Fer servir aplicacions web per tal d'escriure textos amb verbs conjugats.
27. Conèixer els trets fonamentals del regnat de Jaume I a partir de les activitats indicades a una *WebQuest*.
28. Elaborar un portafoli propi de lectura.

UNITAT 2: «SUPERHEROIS», UN SOMNI ACABAT?

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment i amb fluïdesa els seus gustos i preferències, en aquest cas, entorn dels personatges del còmic, com ara els superherois.
2. Identificar oralment i per escrit els trets que defineixen la personalitat dels superherois.
3. Reflexionar sobre el concepte d'heroi en l'actualitat.
4. Analitzar les marques lingüístiques de textos descriptius, com ara el retrat físic i psicològic dels superherois.
5. Analitzar el paper de l'espai, el temps i els fets com a components bàsics d'una història.
6. Reconèixer l'estructura pròpia dels textos narratius.
7. Conèixer l'estructura social de l'edat mitjana, els estaments i grups socials principals.
8. Conèixer aspectes que defineixen la vida quotidiana del Regne de València després de la conquesta catalanoaragonesa.
9. Identificar el caràcter moralitzant i educatiu de la literatura religiosa medieval.
10. Valorar la multiculturalitat de la societat valenciana medieval com un factor enriquidor per a la societat.
11. Conèixer i valorar la figura literària de Ramon Llull.
12. Conèixer i utilitzar el vocabulari relacionat amb el camp semàntic de la descripció personal, amb una atenció especial als recursos de l'adjectivació i de la fraseologia.
13. Reconèixer les diferències entre *llenguatge* i *llengua*.
14. Valorar positivament l'aprenentatge i l'ús de diverses llengües i especialment de la nostra.
15. Fer servir el present d'indicatiu, present de subjuntiu i imperfet de subjuntiu dels verbs irregulars: *ser*, *estar*, *poder*, *voler*, *ser*.
16. Identificar els trets pertinents del subsistema vocàlic àton (occidental).
17. Discriminar fonèticament els sons vocàlics àtons i fer la correspondència ortogràfica que se'n deriva.
18. Aplicar tècniques d'avaluació, autoavaluació i coavaluació en les produccions orals.
19. Participar en equips de treball per aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.
20. Utilitzar les eines digitals més comunes de les TIC per a editar imatges amb missatges escrits i dissenyar presentacions multimèdia com ara un còmic digital sobre els herois amb la finalitat de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies, comprendre les idees alienes, etc.
21. Valorar els aspectes positius de les TIC per a la cerca i el contrast d'informació.
22. Dissenyar un còmic digital fent servir una aplicació web.
23. Conèixer els trets fonamentals de l'obra i la personalitat de Ramon Llull a partir de les activitats indicades a una cacera del tresor.

UNITAT 3: PROSPECTIVA I PERSPECTIVA: D'ACÍ A 60 ANYS EN FARÀ 600

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar positivament la prospectiva i la perspectiva com a fonts de coneixement.
2. Deduir, sintetitzar i verbalitzar informació partint de dades rebudes oralment, escrites o a través d'una imatge
3. Respondre, interpretar i explicar enquestes sobre prospectives de futur.
4. Identificar els textos predictius i els elements gramaticals que els són característics.
5. Analitzar i produir textos predictius de tipus periodístic i divulgatiu.
6. Produir textos predictius orals i escrits.
7. Conèixer de forma bàsica el context històric de la societat valenciana medieval i l'evolució de la vida a les ciutats.
8. Conèixer les característiques generals de la literatura religiosa de l'època.
9. Conèixer l'obra literària de Francesc Eiximenis i sant Vicent Ferrer.
10. Conèixer la diferència entre comunitats lingüístiques i fronteres politicoadministratives a Europa.
11. Valorar positivament la realitat plurilingüe a Europa i, particularment, a Espanya.
12. Fer servir el vocabulari relacionat amb el text predictiu.
13. Entendre i utilitzar el sentit figurat dels mots com a sentit metafòric.
14. Fer servir correctament el present d'indicatiu, present de subjuntiu i imperfet de subjuntiu dels verbs irregulars l'ús dels verbs irregulars *fer*, *tenir* (o *tindre*), *venir* (o *vindre*), *anar* i *eixir*.
15. Distingir entre complement directe (CD) i complement indirecte (CI).
16. Fer servir les preposicions *a*, *en* davant CD.
17. Conèixer i utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles.
18. Discriminar fonèticament els sons palatals (africats sords i sonors i fricatius sords) i fer la correspondència ortogràfica que se'n deriva.
19. Dissenyar un cartell digital sobre prediccions futures.
20. Conèixer els trets fonamentals de l'obra i de la personalitat de sant Vicent Ferrer a partir de les activitats indicades a una *WebQuest*.

UNITAT 4: UN, DOS, TRES..., MOU-TE AL COMPÀS

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment i amb fluïdesa els seus gustos i preferències, en aquest cas, musicals.
2. Analitzar i produir textos expositius de tipus periodístic i divulgatiu entorn dels diferents estils musicals.
3. Conèixer i valorar l'esplendor cultural, econòmic, artístic, literari i social de València al segle XV.
4. Conèixer les característiques de la lírica trobadoresca.
5. Definir el concepte bàsic de *dolce stil novo*.
6. Conèixer alguns aspectes de la vida i de l'obra d'Ausiàs Marc com a escriptor medieval i universal. Especialment, valorar l'originalitat de l'obra d'Ausiàs Marc respecte a la poesia tradicional, la trobadoresca i la poesia innovadora dels estilnovistes italians.
7. Analitzar les característiques pròpies d'Ausiàs Marc en un poema.
8. Explicar l'*Espill* dins un context històric i social en què dominava una actitud misògina.
9. Reconèixer les principals característiques literàries de l'*Espill*.
10. Conèixer l'existència d'una poesia satírica medieval d'origen burgès contra les dones, l'església, l'estament feudal i altres aspectes i estaments de la vida medieval.
11. Saber què és un Segle d'Or i valorar el de la nostra literatura.
12. Distingir els diferents registres lingüístics.
13. Identificar els factors que condicionen la tria del registre lingüístic adequat.
14. Valorar positivament l'ús adequat dels registres lingüístics en determinats àmbits d'ús.
15. Ampliar el vocabulari procedent del camp semàntic de la música (estils i gèneres musicals).
16. Conèixer i utilitzar la variació funcional en el lèxic.
17. Descriure i caracteritzar els verbs velaritzats.
18. Fer servir les preposicions *en* i *amb* en contextos donats.
19. Conèixer i utilitzar les formes dels pronoms febles en funció de CD i CI.
20. Discriminar fonèticament els sons fricatius alveolars (sords i sonors) i els africats alveolars (sonors i sords) i fer la correspondència ortogràfica que se'n deriva.
21. Aplicar tècniques d'avaluació, autoavaluació i coavaluació en les produccions orals.
22. Participar en equips de treball per aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.
23. Utilitzar les eines digitals més comunes de les TIC per a editar imatges amb missatges escrits i dissenyar presentacions multimèdia com ara "Podcast per a escoltar", núvols de paraules amb les lletres d'una cançó i un recorregut per la València del segle XV, amb la finalitat de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies, comprendre les idees alienes, etc.

UNITAT 5: LES MIL I UNA HISTÒRIES

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar el fet literari com a valor intrínsec de l'ésser humà.
2. Explicar de viva veu i amb fluïdesa gustos i preferències literàries.
3. Reconèixer el món de les rondalles com a part i origen de la literatura.
4. Conèixer alguns dels contes populars d'arreu del món.
5. Identificar l'estructura i els elements de la narració.
6. Conèixer els trets del conte com a gènere narratiu i els diversos tipus de contes.
7. Analitzar el paper de l'espai, el temps i els fets com a components bàsics del gènere narratiu literari.
8. Ser capaços d'alterar els components de la narració per crear-ne de noves.
9. Conèixer els orígens i antecedents de la narrativa de cavallers.
10. Conèixer i valorar l'obra més important de la nostra literatura medieval: *Tirant lo Blanc*.
11. Conèixer informació bàsica sobre Joanot Martorell.
12. Valorar l'obra de Roís de Corella com a un precursor del Renaixement.
13. Identificar i analitzar els prejudicis lingüístics més habituals en la societat.
14. Analitzar i valorar les causes que originen els prejudicis lingüístics.
15. Desplegar actituds positives entorn de les llengües.
16. Fer servir el vocabulari relacionat amb el text narratiu.
17. Entendre i utilitzar el sentit figurat dels mots com a sentit metafòric.
18. Descriure i caracteritzar els verbs velaritzats.
19. Fer servir correctament els verbs velaritzats i dels irregulars com *meréixer*.
20. Fer servir correctament les preposicions *cap* i *cap a*.
21. Conèixer i utilitzar les formes dels pronoms febles en funció d'atribut i de predicatiu.
22. Distingir articulàtorialment la consonant fricativa labiodental sonora [v] de l'oclusiva bilabial sonora [b].
23. Discriminar fonèticament les oclusives finals i fer-ne la correspondència ortogràfica que pertoca.
24. Crear una portada digital d'una revista actual sobre Joan Roís de Corella.
25. Escriure i dissenyar un conte popular digitalment.
26. Conèixer els trets fonamentals del *Tirant lo Blanc* a partir de les activitats indicades a una *WebQuest*.

UNITAT 6: LA VIDA EN LA PANTALLA

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Reconèixer les marques lingüístiques de les converses virtuals característiques dels correus electrònics, els xats, els fòrums, els missatges per telèfon mòbil...
2. Identificar les semblances i les diferències que hi ha entre una conversa oral i una conversa virtual.
3. Valorar els avantatges i els inconvenients de la tecnologia digital en l'àmbit de la comunicació.
4. Conèixer i utilitzar el vocabulari i les estructures comunicatives relacionades amb els nous codis de les escriptures digitals.
5. Valorar positivament l'ús del valencià en l'àmbit de les tecnologies digitals com a pas rellevant en el procés de normalització lingüística de les llengües minoritzades.
6. Conèixer el concepte d'edat moderna, els segles i moviments artístics que abasta.
7. Conèixer el concepte i característiques del Renaixement i el moment en què es va desenvolupar.
8. Conèixer els trets bàsics del context històric del segle XVI.
9. Conèixer les característiques generals dels gèneres literaris conreats al Renaixement, especialment dels col·loquis.
10. Valorar negativament els prejudicis lingüístics i el procés de substitució del català pel castellà iniciat en l'edat moderna.
11. Analitzar i valorar les causes que originen els prejudicis lingüístics.
12. Mostrar una actitud crítica davant valoracions poc rigoroses sobre les llengües basades en idees preconcebudes.
13. Fer servir el lèxic de les noves tecnologies.
14. Entendre el concepte d'interferència lèxica i aplicar criteris de correcció coherent per esmenar els barbarismes.
15. Utilitzar les perífrasis verbals d'obligació.
16. Conjugar correctament els diferents temps verbals associats amb els valors del passat.
17. Entendre el concepte d'oració simple i composta.
18. Distingir entre els diferents tipus d'oracions compostes: coordinades, subordinades i juxtaposades.
19. Conèixer i utilitzar les formes dels pronoms febles en funció de complement circumstancial.
20. Aplicar els conceptes de síl·laba, diftong i hiat a exemples pràctics.
21. Utilitzar les consonants geminades.
22. Aplicar tècniques d'avaluació, autoavaluació i coavaluació en les produccions orals.
23. Participar en equips de treball per aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.
24. Utilitzar les eines digitals més comunes de les TIC per a editar imatges amb missatges escrits i dissenyar presentacions multimèdia com ara la presentació d'una campanya contra l'eradicació dels prejudicis lingüístics, converses digitals enginyoses, gracioses, diferents i impactants, tests per tal de veure fins a quin punt depenen de la tecnologia.

UNITAT 7: PAÍS JOLIU

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar positivament el coneixement de la realitat geogràfica, natural i cultural valenciana.
2. Expressar oralment i per escrit itineraris turístics sobre el mapa de les nostres comarques.
3. Reconèixer les dites que diuen uns pobles d'altres com a part de la cultura popular.
4. Interpretar i sintetitzar documents que contenen informació sobre ciutats i festivitats dels pobles i ciutats valencians.
5. Obtenir informació de diverses fonts, d'institucions o persones especialitzades en la promoció turística de les nostres festes.
6. Valorar les festes com un dels elements més cohesionadors de la identitat col·lectiva.
7. Analitzar i escriure textos expositius, com ara els programes de festes.
8. Familiaritzar-se i valorar positivament la pervivència i la recuperació de la nostra cultura tradicional.
9. Conèixer alguns dels principals fets del context sociopolític dels segles XVII i XVIII.
10. Conèixer i valorar algunes de les manifestacions de la literatura popular: refranys, endevinalles i embarbussaments.
11. Identificar algunes de les principals figures literàries dels segles XVII i XVIII.
12. Valorar l'ús de les figures literàries com a recursos per a aconseguir uns efectes determinats.
13. Identificar les característiques argumentals, textuais i escèniques del *Misteri d'Elx*.
14. Conèixer i valorar positivament la importància lingüística, teatral i musical del *Misteri d'Elx* com a bé oral i intangible de la humanitat.
15. Mostrar una actitud crítica davant valoracions poc rigoroses sobre les llengües basades en idees preconcebudes.
16. Conèixer els conceptes de *bilingüisme*, *conflicte lingüístic* i *procés de normalització lingüística*.
17. Analitzar i interpretar diverses situacions de llengües en contacte.
18. Valorar positivament el procés de normalització lingüística de les llengües minoritzades, especialment de la nostra.
19. Entendre el concepte d'interferència lèxica i aplicar criteris de correcció coherent per esmenar els barbarismes.
20. Comprendre i utilitzar les diferències semàntiques entre llengües amb mots que tenen formes semblants i significats diferents.
21. Utilitzar les perífrasis verbals de probabilitat.
22. Entendre el concepte d'oració composta subordinada i distingir entre els diferents tipus d'oracions subordinades.
23. Fer servir els connectors o conjuncions de subordinació en la construcció d'oracions compostes subordinades.
24. Aplicar el procediment bàsic per a la combinació de dos pronoms febles.
25. Utilitzar l'accent i la dièresi i l'accent diacrític en contextos donats.
26. Utilitzar els grups consonàntics cultes.
27. Aplicar les normes ortogràfiques per a l'ús de la consonant *hac*.
28. Dissenyar en suport digital pòsters, portades de revista o tríptics sobre el *Misteri d'Elx*.
29. Escriure un refrany, embarbussament o endevinalla en format digital fent servir una aplicació web.
30. Conèixer les principals festes valencianes a partir de les activitats indicades a una *WebQuest*.

5. CONTINGUTS de VALENCIÀ 3r ESO: Llengua i Literatura

	CONTACTE	COMUNICACIÓ	LITERATURA
UNITAT 1	MOU I CANVIA EL MÓN	La biografia històrica	L'edat mitjana. Origen i constitució d'una nació Les quatre grans Cròniques medievals
UNITAT 2	«SUPERHEROIS», UN SOMNI ACABAT?	La creació d'un personatge: els «superherois»	L'espiritualitat cristiana en un territori en construcció: Ramon Llull
UNITAT 3	PROSPECTIVA I PERSPECTIVA: D'ACÍ A 60 ANYS EN FARÀ 600	Viatge al futur Prediccions i prospectiva	Ciudadans al segle XIV. La predicació religiosa: Francesc Eiximenis i Sant Vicent Ferrer
UNITAT 4	UN, DOS, TRES..., MOU-TE AL COMPÀS!	Les revistes musicals	L'esplendor econòmica i cultural de València al segle XV Ausiàs Marc, la lírica trobadoresca i la petrarquista Jaume Roig, la tradició misògina

LES PERSONES I LES LLENGÜES

Un viatge per la història de la llengua.
On es parla la nostra llengua?

Què és el llenguatge?
Què és una llengua?
Parlar moltes llengües

Un sol món per a moltes llengües

La llengua, una realitat amb moltes cares: la variació funcional i els registres lingüístics

CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- Els topònims i els gentilicis

Morfologia i sintaxi

- Les tres conjugacions regulars
- Preposicions *a* i *en*

Fonètica i ortografia

- El sistema vocàlic i el consonàntic

Lèxic

- Sinònims de *trist* i *content*
- Derivats i modismes que expressen emocions i sentiments

Morfologia i sintaxi

- Verbs irregulars: *ser*, *estar*, *poder*, *voler*, *haver*

Fonètica i ortografia

- El subsistema vocàlic àton (occidental)
- Vacil·lacions en l'escriptura i en la pronúncia de [a]/[e], [o]/[u] àtones

Lèxic

- La polisèmia

Morfologia i sintaxi

- Verbs irregulars: *fer*, *tenir* (o *tindre*), *venir* (o *vindre*), *anar* i *eixir*
- Les preposicions: la preposició *a* i el CD
- Els pronoms febles: formes i funcions

Fonètica i ortografia

- El sistema consonàntic: les consonants palatals

Lèxic

- La variació funcional

Morfologia i sintaxi

- Els verbs velaritzats
- Les preposicions *amb* i *en*
- Els pronoms febles: substitució dels pronoms CD i Cl

Fonètica i ortografia

- Les consonants fricatives alveolars sonora i sorda ([z], [s])

TALLER DIGITAL

1. Biografia digital
2. Aplicació web: conjuguem imatges i verbs
3. WebQuest: «Un viatge en el temps»
4. Portafoli de lectura

1. Aplicació web: còmic digital sobre herois
2. Cacera del tresor: «Un viatge virtual per les ciutats medievals de Ramon Llull»

1. Cartell digital: «Una predicció escrita amb imatges»
2. WebQuest: «Sant Vicent Ferrer arreu del món»

1. Una cançó en un núvol de paraules
2. «Podcasts per a escoltar»
3. Cacera del tresor: «Un recorregut per la València del segle XV»

RESUM

COMPROVACIÓ

	CONTACTE	COMUNICACIÓ	LITERATURA
UNITAT 5	LES MIL I UNA HISTÒRIES	La deu de totes les històries	La València del segle XV <i>El Tirant lo Blanc</i> Roís de Corella
UNITAT 6	LA VIDA EN LA PANTALLA	Les tecnologies digitals: ús i abús Les noves modalitats comunicatives	Context històric i cultural del segle XVI: la poesia petrarquista i popularitzant de Timoneda, el teatre bilingüe del Renaixement i el gènere dels col·loquis
UNITAT 7	PAÍS JOLIU	Una mar de festes. Els programes de festes	Literatura popular <i>Misteri d'Elx</i> Lluís Galiana

LES PERSONES I LES LLENGÜES

Els prejudicis lingüístics

Els prejudicis lingüístics

Les llengües en contacte

CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- Sinònims parcials i semàntica

Morfologia i sintaxi

- Verbs velaritzats
- Les preposicions *cap* i *cap a*
- Els pronoms febles: substitució (atribut i predicatiu)

Fonètica i ortografia

- Diferenciació de *b* i *v*
- Les oclusives finals

Lèxic

- Diferències semàntiques entre llengües

Morfologia i sintaxi

- Els valors del passat: (*passat perifràstic*, *passat simple*, *imperfet d'indicatiu* i *imperfet de subjuntiu*)
- Les perífrasis verbals d'obligació
- Oració simple i oració composta
- Els pronoms febles: substitució dels complements circumstancials (CC)

Fonètica i ortografia

- La síl·laba
- Diftong i hiat. Diftongs creixents i diftongs decreixents
- Les consonants geminades

Lèxic

- La interferència lingüística
- La interferència lèxica
- Diferències semàntiques entre llengües i enriquiment lèxic (sinònims)

Morfologia i sintaxi

- Les perífrasis verbals de probabilitat
- Coordinació i juxtaposició
- Subordinació
- Combinació de pronoms febles

Fonètica i ortografia

- L'accent d'intensitat. Accentuació i dièresi
- L'accent diacrític
- Grups consonàntics cultes
- Sistema consonàntic: la hac (h)

TALLER DIGITAL

1. Revista sobre Corella
2. «El meu conte popular»
3. WebQuest: «*Tirant lo Blanc*. Un trencaclosques perfecte»

1. Test: «Connectat o enganxat?»
2. Conversa digital
3. Campaña contra l'eradicació dels prejudicis lingüístics

1. Publicitat del Misteri d'Elx.
2. Un refrany, un embarbussament, una endevinalla... digital.
3. WebQuest: «Un recorregut per les festes valencianes».

RESUM

COMPROVACIÓ

6. CRITERIS D'AVALUACIÓ de VALENCIÀ 3r ESO: Llengua i Literatura

Bloc 1: Escoltar i parlar

BL1.1. Participar activament i respectuosament en intercanvis comunicatius reals o dramatitzats dels àmbits acadèmic i social sobre temes de l'actualitat pròxims als seus interessos, aportant arguments raonats per a defensar les pròpies opinions de manera clara i ordenada, prestant atenció a la pronunciació i a la gestualitat i utilitzant el registre formal, les normes de cortesia i les estratègies d'interacció oral.

CC: CCLI CAA CSC

BL1.2. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

CC: CCLI SIEE CSC

BL1.3. Interpretar textos orals i audiovisuals de gèneres, tipologies i registres diferents, amb especial atenció als expositius (de manera autònoma) i als argumentaris (de manera guiada), propis dels àmbits personal, acadèmic i social, analitzant les característiques formals i de contingut i els elements no verbals, i utilitzant de manera autònoma les estratègies de comprensió oral adequades al text i al propòsit de l'escolta, per a formar-se una opinió pròpia.

CC: CCLI CAA CSC

BL1.4. Produir de forma oral, amb el suport de les TIC i l'ajuda del professor, textos formals dels àmbits acadèmic i social de temes relacionats amb el currículum i l'actualitat, especialment de tipologia textual expositiva i argumentativa, utilitzant les estratègies d'expressió oral i els elements no verbals adequats a la situació comunicativa i a l'objectiu proposat, i aplicant les propietats textuais i la riquesa lèxica, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament, amb el suport de les TIC i l'ajuda del professor.

CC: CCLI CAA CSC SIEE

BL1.5. Avaluar, amb la supervisió del professorat i la utilització de guies i gravacions, les produccions orals pròpies i dels companys, atenent la quantitat, qualitat, rellevància, pertinència i claredat, i les normes de prosòdia, per a progressar en la competència comunicativa oral.

CC: CCLI CAA

BL1.6. Buscar i seleccionar informació sobre els entorns laborals, professions i estudis vinculats als coneixements del nivell educatiu; analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al desenrotllament i comparar-les amb les seues pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

CC: CSC SIEE

Bloc 2: Llegir i escriure

BL2.1. Interpretar textos escrits en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de tipologies diverses (narratius, descriptius, instructius i, en especial, expositius) de forma autònoma i argumentatius amb ajuda del professorat i dels companys) a través de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell educatiu, utilitzant les estratègies de comprensió lectora adequades al text i a l'objectiu de la lectura, per a construir el significat global del text i com a suport a les tasques d'aprenentatge.

CC: CCLI CAA CSC

BL2.2. Planificar i escriure, amb adequació, coherència, cohesió, correcció ortogràfica i gramatical i lèxica del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de diverses tipologies (narratius, descriptius, instructius i, en especial, expositius de forma autònoma i argumentatius amb ajuda del professorat i dels companys), aplicant les estratègies del procés d'escriptura i utilitzant un llenguatge no discriminatori.

CC: CCLI CAA CSC SIEE

BL2.3. Avaluar, amb la supervisió del professorat, els textos escrits propis o aliens, com a part del procés d'escriptura, identificant els errors d'adequació, coherència, cohesió i correcció del nivell educatiu, i resolent els dubtes de forma reflexiva i dialogada, amb l'ajuda de diccionaris impresos o digitals i altres fonts de consulta.

CC: CCLI CAA

BL2.4. Sintetitzar textos orals i escrits expositius i argumentatius utilitzant mapes conceptuals i resums, seleccionant les informacions essencials, generalitzant informacions relacionades i elaborant un text coherent i cohesionat que no reproduïska literalment parts del text original ni incloga interpretacions personals, per a usar la informació amb finalitats diverses segons la situació de comunicació.

CC: CCLI CAA

BL2.5. Realitzar amb creativitat tasques o projectes de treball individuals o col·lectius, de forma reflexiva i dialogada, sobre temes del currículum (amb especial interès per les obres literàries) o sobre temes socials, científics i culturals, seguint les fases del procés d'un projecte de treball, per a obtenir un producte final original de caràcter expositiu o argumentatiu, contrastant les fonts d'informació, detallant les referències bibliogràfiques, fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats; adaptar-lo a canvis i imprevistos transformant les dificultats en possibilitats; avaluar amb ajuda de guies el procés i el producte final, i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.

CC: CAA SIEE

BL2.6. Realitzar projectes de treball individuals i en equips cooperatius, sobre temes del currículum (amb especial interès per les obres literàries) o sobre temes socials, científics i culturals, del nivell educatiu, buscant i seleccionant informació en mitjans digitals de forma contrastada; crear continguts per mitjà d'aplicacions informàtiques d'escriptori, i col·laborar i comunicar amb altres filtrant i compartint informació i continguts digitals de forma segura i responsable.

CC: CD CAA SIEE

BL2.7. Realitzar amb supervisió, de forma eficaç, tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleces i debilitats, mostrar curiositat i interés durant el desenrotllament i actuar amb flexibilitat buscant amb supervisió solucions alternatives.

CC: SIEE

Bloc 3: Coneixement de la llengua

BL3.1. Identificar les distintes categories gramaticals que componen un text establint la concordança entre aquestes; classificar-les, analitzar-les morfològicament, reconeixent el paper gramatical, sintàctic i semàntic que exerceixen en el discurs; utilitzar-les correctament per a avançar en la comprensió i la creació de textos argumentatius.

CC: CCLI

BL3.2. Crear i revisar textos escrits aplicant correctament les normes ortogràfiques de la llengua pròpies del nivell educatiu.

CC: CCLI C

BL3.3. Identificar els distints procediments de creació del lèxic, propis del nivell educatiu, distingint entre els morfològics, els préstecs d'altres llengües, així com sigles, acrònims i abreviatures, per a enriquir el vocabulari.

CC: CCLI C

BL3.4. Explicar el canvi semàntic que afecta el significat de les paraules i les seues causes, identificant els seus mecanismes (metàfora, metonímia) per a diferenciar els usos connotatius i denotatius del llenguatge; reconèixer les relacions d'igualtat-semblança (camp semàntic i camp associatiu) i d'inclusió (hiperonímia i hiponímia) que s'estableixen entre les paraules per a captar el sentit global d'un text.

CC: CCLI C

BL3.5. Analitzar morfosintàcticament l'oració simple i classificar-la segons la naturalesa del predicat (oracions atributives, predicatives, actives, transitives, reflexives, recíproques, intransitives, passives, perifràstiques, reflexes i mitjanes) per a, de forma autònoma, expressar-se i redactar textos argumentatius de diverses modalitats oracionals amb major correcció i propietat.

CC: CCLI C

BL3.6. Reconèixer els elements de la comunicació que intervenen en textos argumentatius i justificar si compleixen les propietats textuais adequades al nivell, per a, després d'un procés de reflexió, realitzar un ús adequat de la llengua.

CC: CCLI C CSC

BL3.7. Explicar els orígens històrics de les llengües d'Espanya i reconèixer les seues varietats geogràfiques, per a enriquir-se i desenrotllar una actitud respectuosa cap a la diversitat de la llengua i un entorn plurilingüe i pluricultural.

CC: CCLI CSC

Bloc 4: Educació literària

BL4.1. Realitzar lectures d'obres literàries pròximes als seus gustos, triades lliurement o a proposta del professor, en silenci, en veu alta o participant en dramatitzacions i improvisacions de textos adequats al nivell, aplicant, amb supervisió, tècniques expressives i teatrals.

CC: CCLI SIEE CEC

BL4.2. Elaborar un portafolio, amb una selecció de documents i creacions realitzats a partir de lectures, literàries i no literàries, pròximes als interessos de l'alumnat, de forma reflexiva i crítica.

CC: CCLI SIEE CEC

BL4.3. Exposar, en suports diversos, orals i escrits, les conclusions crítiques i raonades sobre les connexions entre la literatura, les arts i la ciència, analitzant i comparant obres, personatges, temes i tòpics universals, des de l'edat mitjana fins al segle XVIII, en creacions de diferent naturalesa.

CC: CCLI CAA SIEE

BL4.4. Analitzar un corpus de textos literaris, de l'edat mitjana al segle XVIII, seleccionats entorn d'un tema o tòpic comú, com a forma d'aproximació a la literatura, identificant els trets essencials del context sociocultural i literari de l'època i les característiques del gènere, i realitzant un comentari de forma i contingut per a expressar raonadament les conclusions extretes, per mitjà de la formulació d'opinions personals.

CC: CCLI CAA CEC SIEE

7. ESTÀNDARS D'APRENENTAGE AVALUABLES de VALENCIÀ 3r ESO: Llengua i Literatura

Bloc 1: Escoltar i parlar

- BL1.1.1.** Participa en intercanvis comunicatius dels àmbits acadèmic i social sobre temes de l'actualitat o pròxims als seus interessos.
- BL1.1.2.** Participa en intercanvis comunicatius utilitzant el registre formal, les normes de cortesia i les estratègies d'interacció oral.
- BL1.1.3.** Participa en intercanvis comunicatius aportant arguments raonats per a defensar les opinions pròpies de manera clara i ordenada.
- BL1.1.4.** Participa en intercanvis comunicatius prestant atenció a la pronunciació i a la gestualitat.

- BL1.2.1.** Participa en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat.
- BL1.2.2.** Participa en equips de treball per a aconseguir metes comunes donant suport a companys i companyes, demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions.
- BL1.2.3.** Participa en equips de treball per a aconseguir metes comunes utilitzant el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

- BL1.3.1.** Interpreta textos orals i audiovisuals de gèneres, tipologies i registres diferents, amb especial atenció als expositius (de manera autònoma) i als argumentatius (de manera guiada), propis dels àmbits personal, acadèmic i social, per a formar-se una opinió pròpia.
- BL1.3.2.** Interpreta textos orals i audiovisuals de gèneres, tipologies i registres diferents analitzant les característiques formals i de contingut i els elements no verbals.
- BL1.3.3.** Interpreta textos orals i audiovisuals de gèneres, tipologies i registres diferents utilitzant, de manera autònoma, les estratègies de comprensió oral adequades al text i al propòsit de l'escolta.

- BL1.4.1.** Produeix, de forma oral, textos breus de diferents tipologies, dels àmbits personal, acadèmic i social, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament.
- BL1.4.2.** Produeix, de forma oral, textos breus utilitzant les estratègies d'expressió oral i els elements no verbals adequats a la situació comunicativa i a l'objectiu proposat.
- BL1.4.3.** Produeix, de forma oral, textos breus aplicant les propietats textuais.
- BL1.4.4.** Produeix, de forma oral, textos breus amb riquesa lèxica.

- BL1.5.1.** Avalua, amb supervisió i ajuda, les produccions orals, atenent la quantitat, qualitat, rellevància, pertinència i claredat i les normes de prosòdia, per a progressar en la competència comunicativa oral.
- BL1.6.1.** Busca i selecciona informació rellevant sobre els entorns laborals, professions i estudis vinculats als coneixements del nivell educatiu.
- BL1.6.2.** Analitza els coneixements, habilitats i competències dels estudis i professions vinculats als coneixements del nivell educatiu.
- BL1.6.3.** Compara les habilitats i competències que requereixen els estudis i professions vinculats als coneixements del nivell educatiu amb les seues pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

Bloc 2: Llegir i escriure

- BL2.1.1.** Interpreta textos escrits en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de tipologies diverses, per a construir el significat global del text i com a suport a les tasques d'aprenentatge.
- BL2.1.2.** Interpreta textos escrits a través de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell acadèmic.
- BL2.1.3.** Interpreta textos escrits utilitzant les estratègies de comprensió lectora adequades al text i a l'objectiu de la lectura.
- BL2.2.1.** Aplica les estratègies de planificació en el procés d'escriptura de textos de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.
- BL2.2.2.** Escriu, amb adequació, coherència, cohesió, pròpies del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.
- BL2.2.3.** Escriu, amb correcció ortogràfica i gramatical pròpies del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.
- BL2.2.4.** Escriu, amb correcció lèxica pròpia del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.
- BL2.2.5.** Escriu textos utilitzant un llenguatge no discriminatori.
- BL2.3.1.** Avalua, amb ajuda, els textos escrits propis o aliens com a part del procés de revisió de l'escriptura, identificant errors d'adequació, coherència i cohesió del nivell educatiu.
- BL2.3.2.** Avalua, amb ajuda, els textos escrits propis o aliens com a part del procés de revisió de l'escriptura, identificant els errors de correcció (ortogràfica i gramatical) del nivell educatiu.
- BL2.3.3.** En el procés de revisió de textos escrits, resol els dubtes, de forma reflexiva i dialogada, amb l'ajuda de diccionaris impresos o digitals i altres fonts de consulta.

- BL2.4.1.** Sintetitzo, utilitzant els procediments de síntesi adequats al nivell educatiu i a la tipologia textual, seleccionant les informacions essencials, generalitzant informacions relacionades, textos orals i escrits expositius i argumentatius, per a usar la informació amb finalitats diverses segons la situació de comunicació.
- BL2.4.2.** Elabora un text coherent i cohesionat que no reproduïx literalment parts del text original ni inclou interpretacions personals.
- BL2.5.1.** Realitza amb autonomia, sentit crític i originalitat projectes de treball de caràcter expositiu o argumentatiu, individuals i en equips cooperatius, sobre temes diversos, seguint les fases del procés d'elaboració (planificació, supervisió, avaluació i comunicació).
- BL2.5.2.** Contrasta la validesa de les fonts d'informació que utilitza en projectes de treball i detalla les referències bibliogràfiques.
- BL2.5.3.** Fa una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats, l'adapta a canvis i imprevistos i transforma les dificultats en possibilitats.
- BL2.5.4.** Avalua, amb ajuda de guies, el procés i el producte final, i comunica de forma personal els resultats obtinguts.
- BL2.6.1.** Realitza projectes de treball buscant i seleccionant informació en mitjans digitals a partir d'una estratègia de filtratge de forma contrastada, la registra en paper de forma acurada o l'emmagatzema digitalment en dispositius informàtics i serveis de la xarxa.
- BL2.6.2.** Col·labora i es comunica per a construir un producte o tasca col·lectiva compartint informació i continguts digitals i utilitzant les ferramentes de comunicació TIC i entorns virtuals d'aprenentatge.
- BL2.6.3.** Realitza projectes de treball i crea continguts digitals (documents de text i presentacions multimèdia) per mitjà d'aplicacions informàtiques d'escriptori aplicant els diferents tipus llicències.
- BL2.6.4.** Aplica bones formes de conducta en la comunicació en entorns virtuals, preveu i denuncia males practiques com el ciberassetjament i en protegeix els altres.
- BL2.7.1.** Té iniciativa per a proposar i emprendre accions que contribuïsquen a realitzar, amb supervisió, de forma eficaç, tasques o projectes individuals o col·lectius.
- BL2.7.2.** Reconeix, amb supervisió, les seues fortaleeses, les utilitza adequadament, identifica les seues debilitats i s'esforça a per superar-les.
- BL2.7.3.** Manté, amb supervisió, la curiositat i l'interés durant tot el procés de realització de tasques o projectes.
- BL2.7.4.** Actua amb flexibilitat davant d'obstacles i dificultats i busca, amb supervisió, solucions.

Bloc 3: Coneixement de la llengua

- BL3.1.1.** Identifica les distintes categories gramaticals que componen un text narratiu, descriptiu, instructiu, expositiu i argumentatiu; estableix la concordança entre aquestes i les classifica.
- BL3.1.2.** Identifica les categories gramaticals, les analitza morfològicament i reconeix el paper gramatical, sintàctic i semàntic que exerceixen en el discurs.
- BL3.1.3.** Crea i revisa textos narratius, descriptius, instructius, expositius i argumentatius utilitzant correctament les categories gramaticals.
- BL3.2.1.** Crea i revisa textos escrits aplicant correctament les normes ortogràfiques de la llengua pròpies del nivell educatiu.
- BL3.3.1.** Identifica els distints procediments de creació del lèxic, propis del nivell, educatiu per a enriquir el vocabulari.
- BL3.4.1.** Explica el canvi semàntic que afecta el significat de les paraules i les seues causes, i identifica els seus mecanismes per a diferenciar els usos connotatius i denotatius del llenguatge.
- BL3.4.2.** Reconeix les relacions d'igualtat-semblança i d'inclusió que s'estableixen entre les paraules, per a captar el sentit global d'un text.
- BL3.5.1.** Identifica l'estructura de l'oració simple: subjecte, predicat i complements del verb, per a, de forma autònoma, expressar-se i redactar textos argumentatius de diverses modalitats oracionals amb major correcció i propietat.
- BL3.5.2.** Analitza morfosintàcticament l'oració simple i la classifica segons la naturalesa del predicat per a, de forma autònoma, expressar-se i redactar textos argumentatius de diverses modalitats oracionals amb major correcció i propietat.
- BL3.6.1.** Reconeix els elements de la comunicació que intervenen en textos narratius, descriptius, instructius, expositius i argumentatius.
- BL3.6.2.** Justifica si els textos compleixen les propietats textuais pròpies del nivell educatiu per a, després d'un procés de reflexió, realitzar un ús adequat de la llengua.
- BL3.7.1.** Reconeix les diferents llengües que conformen la realitat plurilingüe d'Espanya i Europa.
- BL3.7.2.** Explica els trets de les llengües d'Espanya i Europa i n'estableix la distribució geogràfica en la lectura i l'audició de textos de diferents tipologies i àmbits.
- BL3.7.3.** Explica els orígens històrics de les llengües d'Espanya i reconeix les varietats geogràfiques aquestes en la lectura i l'audició de textos de diferents tipologies i àmbits.

Bloc 4: Educació literària

- BL4.1.1.** Realitza lectures d'obres literàries pròximes als seus gustos, triades lliurement o a proposta del professor, en silenci, en veu alta o participant en dramatitzacions i improvisacions de textos adequats al nivell, i aplicant-hi, amb supervisió, tècniques expressives i teatrals.
- BL4.2.1.** Elabora un portafolio, amb una selecció de documents i creacions realitzats a partir de lectures pròximes als seus interessos, adequades al nivell, de forma reflexiva i crítica.
- BL4.3.1.** Exposar, en suports diversos, orals i escrits, les conclusions crítiques i raonades sobre les connexions entre la literatura, les arts i la ciència, i analitzar i comparar obres, personatges, temes i tòpics universals, des de l'edat mitjana fins al segle XVIII, en creacions de diferent naturalesa.
- BL4.4.1.** Analitza un corpus de textos literaris, de l'edat mitjana al segle XVIII, seleccionats entorn d'un tema o tòpic comú, com a forma d'aproximació a la literatura.
- BL4.4.2.** Identifica els trets essencials del context sociocultural i literari de l'època i les característiques del gènere dels textos de l'edat mitjana al segle XVIII analitzats.
- BL4.4.3.** Realitza un comentari de forma i contingut per a expressar raonadament les conclusions extretes de l'anàlisi de textos literaris de l'edat mitjana al segle XVIII, per mitjà de la formulació d'opinions personals.